

haft mulighed for at erfare, at billedet kunne modificeres.

På baggrund heraf kan man også forestille sig, hvordan de enkelte kvindelige etnografer i den islamiske mellemøstlige verden for at få den "kvindelige dimension" af samfundet med i helhedsbilledet, har vendt bøtten på hovedet og givet et "kvinde-centreret" billede som modstykke til et "mands-centreret". Ind imellem har dette givet temmelig virkelighedsfjerne resultater, som når Henny Harald Hansen f.eks. hævder, at "kvinder (i Purdah-samfund) har det lige så godt som mændene, deres situation er bare forskellig."¹⁾ Men det afgørende er jo netop hvordan forskellig? I islamiske mellemøstlige samfund er der nemlig som bekendt almindeligvis nogle, der er mere "forskellige" end andre (jeg tænker her bl.a. på de forskellige typer af førkapitalistiske klassestrukturer, der har præget og i vid udstrækning stadig præger området) - og dette gælder også kønsdimensionen. Mænd og kvinder har forskellige betingelser, og ikke blot forskellige kulturer, en "mandlig" og en "kvindelig".

Inger W. Boesen

Bibliografi:

BOESEN, I.

1977 "Purdah og magt. En generel komparativ analyse af kvindens situation i Mellemøsten." Magisterkonf., IP&A

TAPPER, N.

1968 "The Role of Women in Selected Pastoral Islamic Societies." M.Phil. dissertation. University of London.

1978 "The Women's Subsociety among the Shahsevan Nomads of Iran." I: Beck & Keddie, eds.: Women in the Muslim World Harvard Un. Press, 1978.

Institut for Etnologi & Antropologi
Københavns universitet.

Fra Forskel til underordning.
Kønsspecifikke socialisationsformer.

6-ugers opgave afleveret januar 1977 som besvarelse af emnet:
"Diskutér forskellige antropologers opfattelse af hvorvidt kønsforskelle skal forstås som et produkt af socialisering".

Elsebeth Parp.

1) jf. bl.a. a. "The Kurdish Woman's Life", København 1961, s. 178, 2. afsnit.

INDHOLD:

OMKRING RAMMER OG INDHOLD FOR EN SOCIALISATIONSTEORI 78

Afgrænsning af emnet

Produktionsmådeanalyser:

MEILLASSOUX 81

Aaby & Christensen.

Om den præ-kapitalistiske (domestiske) reproduktion

Det oprindelige mand-kvinde forhold.

Typer af sociale systemer.

Underordningen af kvinderne.

Mænds autoritet.

Produktionsrelationer i domestiske enheder.

Familien.

Om årsagen til kvindeundertrykkelsen, Engels/Aaby-Christensen/
Meillassoux.

O'LAUGHLIN 90

Om reproduktionen som forbindelse mellem den økonomiske
infrastruktur og den politiske superstruktur.

Socialisering og Ideologi.

Tilsætte roller i de tekniske produktionsrelationer.

Organisering af produktionen og reproduktionen.

Kontrollen over produktions- og reproduktionsmidler.

Socialiseringsprocessen.

Vurdering.

Tilføjelse til psykoanalysen:

Om IDEOLOGIENS rolle

W. Reich.

Om psykoanalyse og socialisering.

Om kønsrollerens funktion.

RUSIN 101

Sex/Gender systemet vs 'produktionsmåde'.

Slægtskabssystemer som organisering af magt.

Antropologi og psykoanalyse.

Freud, Horne,

Om kønsspecifik tilegnelse af kønsrollen. Lynn

CHODOROW 110

Tidligere teorier om socialisering:

BARRY & CHILD & BACON: økonomi og socialisering 111

WHITINGS: kønsdifferentieret adfærd 112

Om identitet og kønsrolle.

Familiestruktur og personlighed.

Om udviklingen af den kønsspecifikke personlighed.

Kønsrolleindlæring og dens sociale kontekst.

Om den sociale strukturs implikationer for kvindesocialiseringen.

Om kvinder i matrifokale samfund.

Privat vs offentlig:

ROSALDO 120

socialisering af piger og drenge.

Om ændring af kvinders status.

LEACOCK 123

Familien som økonomisk enhed.

Kolonisystemet og kvindeundertrykkelse.

Et Tilbageblik:

ROHEIV, MEAD, ASERLE 126

Afslutning 128

Tilleg om SEKUNDÆR SOCIALISERING: LEACOCK 129

Noter: 133

Litteraturreferencer 135

OMKRING RAMMER OG INDHOLD FOR EN SOCIALISATIONSTEORI.

Individet fødes ind i et samfund, og dets udvikling bestemmes fra starten af dets nære sociale miljø, at strukturerne i dette samfund, og de betingelser, dette sætter for udviklingen.

Socialisationsprocessen skal forstås som den proces, hvor igennem samfundet reproducerer sine krav og forventninger til enkeltindividet om adfærd, dvs. den er en del af samfundets ideologiske reproduktionsproces. Som sådan er den underlagt betingelser uden for dens egen konstitution, betingelser der er afstukket af den samfundsmæssige produktionsproces og reproduktionsproces (den økonomiske basis).

I studiet af kapitalistiske samfundsformer er det tydeligt at se sammenhængen mellem socialisation som ideologi og samfundssystemet idvrigt, da modsigelser i samfundets økonomiske struktur også vil sætte sig igennem på det ideologiske niveau. Dette skyldes det kapitalistiske samfunds væsenslogik, der indebærer en tendens til at underlægge sig andre genstandsområder i samfundet, herunder socialisationen, som en del af sin reproduktion.

I studiet af prekapitalistiske samfundsformer, som traditionelt har været etnografiens/antropologiens genstandsområde, er denne sammenhæng ikke så tydelig at påvise; de fleste af disse samfundsformer er under kraftig ændring, som følge af den kapitalistiske ekspansion; men ikke alle niveauer i samfundets organisation underlægges lige hurtigt kapitalens love, hvorved der kan fremstå en usamtidighed mellem flere af niveauerne. Det ideologiske niveau behøver ikke at afspejle den økonomiske basis, men kan i sin fremtrædelsesform synes uoverensstemmende eller modsætningsfuld i forhold til produktionsstrukturen. Der vil dog ofte være en vis korrelation mellem det politisk-juridiske og det ideologiske system, som igen tilsammen udfylder en væsensfunktion i forhold til produktionen. Det er således i den totale samfundsmæssige reproduktionsproces, man må tage sit udgangspunkt for en adækvat forståelse af socialisationsproblematikken, som element i den ideologiske repræsentation af samfundet.

AFGRÆNSNING AF EMNET.

Som jeg har forstået den stillede opgave, er det hensigten at jeg skal redegøre for forskellige antropologiske tilnærmelser til diskussionen om hvorvidt biologisk bestemte forskelle hos mennesket, mellem mand og kvinde, manifesteres i roller (dvs. standardiseret adfærd og interaktionsmønstre), der er natur- eller kulturbestemte, idet kultur her forstås som samfundets totale udtryk.

Generelt om antropologer kan man vel sige, at de har studeret de biologiske forskelles sociale udtryk og betydning, og med få undtagelser) hvilke rammer i det sociale system, der har sat rammerne for de biologiske forskelles indflydelse. Alle har de accepteret at biologien ikke er skabne, men at den manifesterer sig i alle samfund og på forskellige niveauer.

Når det er sagt står man tilbage med et væld af teorier og forklaringer på kønsforskelle, og til dels også om hvorledes disse kønsforskelle indlæres/forstærkes gennem socialisationsprocesserne. Måske kunne man til en begyndelse dele antropologerne op i dem, der tror på, at der igennem det biologiske køn er preetableret nogle strukturer, som gør, at vi modtager samfundet på forskellig måde, og de, der mener, at det hele er tillært, og derfor præget af den kultur, eller det samfund, vi lever i.

Men ak, det lader os tilbage med ikke ret mange i den første, og et virvar af antropologer i den anden kategori. For det med at socialisering er kultur/samfundsbestemt er ikke nogen entydig forståelse; her havner vi nemlig ved forståelsen af, hvad et samfund er: en specifik kultur med sine egne særdrag, et stadie på en udvikling, eller et kompleks af strukturer med mere eller mindre sammenhæng. Nogle nægter at tale om kønsroller, men taler om personlighedstyper. Antropologerne er blevet taget til indtægt for det faktum, at der ikke er en kønsrolle, der er kvindelig, og en, der er mandlig, som universelt fænomen.

Der er blevet disket op med eksempler på samfundstyper, hvor rollefordelingen var helt anderledes, hvor de kvindelige attributter var hos mændene, og hvor verden i det hele taget så ganske anderledes ud end den gør i vort vestlige system.

Men én ting er dog gået igen i dette markedsdud af empirisk evidens: kvindernes og mændenes roller har været forskellige, og adskillige for enhver betragter. Og med undtagelse af visse jæger- og samlersamfund har det også vist sig, at kvindens rolle overalt har været underordnet mandens - i dens samfundsmæssige betydning, især i den politiske administration af samfundet. Hvor begge køn har haft faste roller, har mandens rolle altid været defineret inden for en bredere sfære, fysisk og socialt.

Kvindens placering i de forskellige samfund hænger sammen med hendes biologiske fordel: at hun kan reproducere slægten, men denne faktor er IKKE den afgørende. Kvinderollen hænger nøje sammen med rollen som moder og hustru, og udspilles altså primært inden for familiekonteksten. Den kvindelige personlighed er overvejende et produkt af enkulturation og socialisation, der igen er præget af samfundets struktur, af hendes plads i det

duktionen, etc; men væsentligt er det, at den kvindelige socialisation overalt, med undtagelse af visse jæger- og samlersamfund, indeholder træk af UNDERORDNING. Dvs at denne underordning må være funktionel for samfundets måde at fungere på, måske sågar en betingelse for dets reproduktion.

De første antropologer, jeg vil diskutere, er nogle der har valgt den samfundsmæssige reproduktionsproces som udgangspunkt for en forståelse af forskellene på kønnene, og implicit heri også hvilke mål, den samfundsmæssige og familiale socialisation har. De diskuterer ikke socialisation specifikt, men i deres fremstillinger ligger der nogle væsentlige elementer, som jeg vil sammenligne andre antropologers bidrag med; derfor indleder jeg med dem, i stedet for historisk at gennemgå antropologslægtens udvikling og bevidstgørelse omkring dette spørgsmål.

Når jeg har valgt dette udgangspunkt, er det fordi jeg accenterer, at "man ikke kommer til verden som kvinde (eller mand), man bliver gjort til det", som Simone de Beauvoir og mange andre er blevet refereret for at have sagt. Jeg mener ikke, at man kan reducere biologien helt bort, men at de ideologiske og sociale følger af biologien er de afgørende.

"Biologi ER ikke skabne, men bliver GJORT til skabne. Mandlighed og kvindelighed er ikke natur, men kultur. De er et identifikationsmønster med henholdsvis magt og undertrykkelse, som enhver ny generation bliver påtvunget. Det er ikke penis og livmoder, der gør os til mænd og kvinder, men derimod magt og afmagt."
(Schwarzer:1976:197)

Vigtige spørgsmål, før vi kan gå videre til en diskussion af diverse antropologers bidrag, er da:

Hvorledes blev den biologiske forskel til en underordning af det ene køn? Og hvorfor af kvindekønnet og ikke af mændene?

Hvornår og hvordan blev relationen mellem mand og kvinde til en mægtrelation?

Som eksempler på antropologer, der har diskuteret dette, har jeg valgt at præsentere MEILLASSOUX og O'LAUGHLIN, suppleret med eksempler fra andre antropologer, specielt Aaby&Christensen.

Det er vigtigt for mig at understrege, at jeg diskuterer den prekapitalistiske (domestiske) reproduktion, ikke reproduktionen i klasse-samfundet eller klassespecifik socialisation.

I polemik med traditionelle antropologer når Meillassoux (9) frem til den betragtning, at INCEST er den kulturelle transformation af endogami-forbud (sociale forbud) til sexuelle forbud (moraliske forbud), der træder i kraft, når kontrollen over ægteskaber indgår som element i den politiske magt (28). INCEST er altså et moralsk begreb, et produkt af en ideologi, der er forbundet med magten i et domestisk samfund som et af midlerne til at styre reproduktionsmekanismerne:

"...ce qui est présenté comme péché contre la nature n'est en vérité que péché contre l'autorité." (28)

INCEST kan altså ikke bruges til at forklare hvorfor en reproduktionsenhed åbner sig mod omverdenen og søger at binde den til sig gennem kønsmæssige relationer. Kvinde-barn enheden kunne for så vidt godt overlæres med et enkelt herrebesøg en gang imellem, men denne enhed er meget sårbar, fordi den ikke SIKKERT kan reproducere sig i forhold til produktionens krav (pga dødsfald, sterilitet, forsvarsmæssig svaghed).

En mobilitet af individer mellem produktionsenhederne er nødvendig, for at enhederne kan blive viable.

Blandt jæger- og samlersgrupper er der fri mobilitet mellem grupperne, bandet er den sociale reproduktionsmekanisme, og børnene adopteres af hele gruppen; alders- og kønsfordeling er tilfældig. Båndet er relativt fredelige, fordi de selv klarer at supplere op med kvinder. 1)

Det oprindelige mand/kvinde forhold var altså præget af en konstant elementer magtfordeling, hvor hvert køn har kontrolleret sine egne aktiviteter. Magtbalance var dog ikke ensbetydende med ligestilling, da aktiviteterne var forskellige. (Aaby&Christensen:1976:11)

"Fordi de to køn ikke kontrollerer de samme forhold kan det også ske, at de totale reproduktionsmæssige forhold bevirker, at det ene køn får en højere grad af kontrol eller dominans."

"Fx vil en situation, hvor jagten er enerådende, som i det arktiske område, eller hvor forsvarsaktiviteterne kommer til at spille en større rolle, styrke individernes position." (ibid.:12)

"Women have more power among hunters when they are important foodproviders than when they are mainly processors of meat or other supplies provided by men. The former situation is likely to exist in societies where hunting is smallscale and intensive and where it is extensive and over a large terrain, and where other more gathering is important by comparison with hunting." (ibid.:127:128)

Der er altså rangforskelle, rolleforskelle og forskelle i autoritetsgrader mellem kønnene, men de er præget af reciprocitet snarere end dominans og udbytning. (Gough, ibid:70)

I domestiske agrare samfund er den kønsbestemte arbejdsdeling et kulturelt fænomen, en konsekvens af en forudgående underordning af kvinden under manden. (Meillassoux:41) Parsammensætning er ligeledes et kulturprodukt, påtvunget kvinden: ÆGTESKABET og udveksling i forbindelse med ægteskaber reflekterer de mekanismer, gennem hvilke et samfund organiserer sin produktion og reproduktion af produktionsrelationerne. Disse mekanismer er ikke universelle, men historisk betingede, hævder M i en polemik med bl.a. Lévi-Strauss (M:44). Kvinder betragtes her som avlere, ikke som følge"svende", og problemet er at få organiseret, hvem afkommet, ikke kvinderne, tilhører.

Kontrollen med afkommet er meningsløs i jager- og samlersamfundet, fordi arbejdskraftssituationen som regel ikke er kritisk. Den bliver først et samfundsmæssigt problem i forbindelse med agerbrugets og kvægavlens oprindelse, og, bemærker Aaby & Christnesen (1976:13), det er i de simple agerbrugssamfund, at vi finder de rene former for kvindeudvekslingssystemer.

M skelner mellem to typer af sociale systemer, alt efter deres reproduktionsform: 1) det gynecostatiske, hvor reproduktionen af gruppen hviler på gruppens egne kvinder, og ²⁾ det gynecomobile, der praktiserer kvindeudveksling, og hvor reproduktionen afhænger af gruppens politiske kapacitet til at forhandle sig til et passende antal kvinder.

Om der er udveksling i forbindelse med ægteskab hænger sammen med det ophængende agrarsystem, således at gynecostatiske systemer ofte vil findes i samfund med "plantage-bouturage", altså hvor man især dyrker rod-knolde, yams, taro, manioc, o.lign., mens de gynecomobile ofte findes i forbindelse med kornavl og kvægavl. M. postulerer ikke en absolut determinisme, men mener, at tendenserne går i den retning. Produktionsrelationerne i samfundet er faktisk de samme; det der bestemmer en Patrilineær filiation er et samfunds POLITISKE kapacitet til at arrangere en fredelig udveksling af kvinder mellem de produktive enheder, og denne politiske kapacitet udvikles bedst i korn-landbrug.

"Plantage-bouturage"-formen kræver ikke såsæd; produkterne kan ikke opbevares længe, og de kræver lang tids behandling, inden de kan konsumeres: dvs: en stor del af den sociale energi arbejder kontinuerligt,

medlemmerne i produktionsenheden er sammen længe, og derfor er der sammenhold i produktionsenheden. (M:49). Reproduktionsproblemet løses lettest ved at hver gruppe klarer det selv med egne kvinder; mændene cirkulerer rundt (og deres aktiviteter som jagt og fiskeri er ligesom indsamling meget vigtige supplementer til denne type produktion, der jo blandt andet indebærer, at man ikke kan oplagre til dårlige tider.)

Kvinderne er de faste i gruppen, men dette faktum sætter også grænserne for den sociale reproduktion. Grænserne er nemlig enhedens egne kvinder.

Hvis en gruppe kommer i bekneb for kvinder, er der ikke andre midler at ty til end at gå på ROV, for de andre grupper holder jo også fast på deres kvinder. Og eftersom det er manden, jageren, der besidder den teknik, der er mest hensigtsmæssig til dette formål, hans våben, bliver det han, der skal sørge for at skaffe kvinder. Han bliver til en kriker og sin våbenkontrol. (M:50)

"To the extent that men have power in hunting societies, this seems to spring from male monopoly of heavy weaponsalthough men seldom use weapons against women, they POSSESS them....in addition to their physical strenght this does give men an ultimate control of force."
(Gough, ibid:71)

Kvinden er ofret.

Denne situation, hvor kvinden indfanges er faktisk indbegrebet af al fornedrelse fra nu af. "Det er mænd i grupper, bevæbnede, og med en aftalt plan, der forsøger at overrumple en kvinde, der er alene, ubevæbnet, og uforberedt på slig en situation" (M:51), og som M bemærker i en fodnote (52, note 27), det er mænd, der betjener sig af en metode, der ville være vanværdige, hvis ofret havde været en mand. Og når en kvinde bliver overrumplet på den måde, kan det jo faktisk være ligegyldigt, om hun er stærk eller svag, intelligent eller dum. En BESKYTTELSE fra hendes egen gruppe må komme fra mændene, ikke fordi de er stærkere eller kvikkere, men fordi de er de mindst sårbare, socialt set - de fleste af dem kan jo undværes i reproduktionen (52)

KVINDE BLIVER ALTSÅ AFHÆNGIG AF MANDENS BESKYTTELSE

PÅ GRUND AF MANDENS VOLD. HUN BLIVER UNDERORDNET,

"UNDERLEGEN" PGA SIN SOCIALE SÅRBARHED.

Og Meillassoux sætter endnu en vigtig sandhed i fodnote: "Kvindens 'fysiske svaghed', som ofte angives som grund til deres underordnede stilling, er blot sandsynlig den nuværende afspejling af deres sociale svaghed og et

produkt af en sekellang udvikling snarere end af en naturlig underlæghed." (52, note 28).

Jagt og krig bliver de aktiviteter hvorpå samfundets værdier baseres, omend det kvindelige bidrag til subsistensen udgør hovedparten. Værdierne manifesterer sig i den grad på bekostning af den "relle" situation (at det er kvinderne, der skaber liv og subsistens) at barnemord på piger hyppigere end praktiseres end mord på drenge.

Det at være kriger bliver for mændene, udover at de sørger for at skaffe kvinder, et middel, som de voksne mænd bruger til at bekræfte deres overhøjhed over de øvrige sociale grupper: Kvinder, gamle og unge.

DEN MANDLIGE AUTORITET BYGGER ALTSÅ PÅ KRIG,
DVS VOLD OG BRUTALITET.

Paul Soencer nævner i en artikel om Samburu, Masai-talende kvægnomader fra Nordkenya, at krigerstadiet er blevet institutionaliseret som indvielse til de ældres magt. Krigerstadiet varer 15-20 år, og havde tidligere den funktion at beskytte enheden. Når en mand har været dette stadium igennem, er han værdig til at blive optaget i de ældre mænds kreds, hvilket er ensbetydende med magt og kontrol. Lignende indvielsesriter, hvor mandlighed skal bekræftes gennem et krigerstadium, kendes fra mange samfund, lige fra prærieindianerne til ridderne ved Kong Arthurs hof.

Forsvarsaktiviteterne bliver altså mere og mere vigtige, og mændene knyttes fastere til gruppen. Omkring mand-kvinde enhederne etableres der enten et uxorilokalt-matrilineært system, hvor mændene hentes hjem, eller et virilokalt-patrilineært, hvor kvinderne er hentet udefra.

Når landbrug bliver mere vigtig end jagt, og mændene er tvungne til at deltage heri, bliver krigsførelsen en trussel mod produktionen; for at sikre forsyningen af kvinder i tilstrækkeligt antal, og for at sikre at man får en kvinde igen, hvis man giver en væk, er det nødvendigt med en CIVIL MAGT grundet på alliance og forsoning.

Men udveksling af kvinder favoriseres ikke af "plantage-bouturage" kulturen: her bliver kontrol og manipulation med subsistensen ikke eftertragtesværdig pga de dårlige opmagasineringsmuligheder, og ligeledes er det vigtigt at såsæd ikke er nødvendig. Landbruget opmuntrer til segmentering, ikke til at store grupper skal være samlet. Det at rodknoldene bliver i jorden gør, at hvert individ kan gå hen og snuppe en, når hun/han har lyst. For mandens vedkommende betyder det, at han, hvis han vil væk fra gruppen,

dels må røve midlerne til den umiddelbare reproduktion (knoldene) og dels dem til den sociale reproduktion: kvinden. Derfor er der krig i løbende til den sociale reproduktion: kvinden. Derfor er der krig i løbende blandt disse grupper. Men jo mere denne krigstilstand får karakter af kontrolleret udveksling, jo mere ustabile bliver de gynecostatiske samfundformer. 2)

Alt i alt viser det sig, at den patrilineære form er den, der egner sig bedst til at sikre en stabil reproduktion, en bedre fordeling af kvinder i tid og rum (M:58), en bedre form til at udnytte kvindens evne til at skabe liv.

Den domestiske enhed, der karakteriserer fastboende agrarsamfund, er meget oppe på mærkerne for at kontrollere menneskeafkommet; men selv om dette forhold dominerer samfundets politik, ideologi og juridiske struktur, så er det dog i sidste instans begrænset af produktionen (M:56):

Meillassoux ser nærmere på den domestiske reproduktion. I band 1 samfund var jorden et objekt, mens den i stammesamfund bliver et middel, et instrument, dvs der er investeret human energi i arbejdet med jorden.

Akkumulation af den energi, der investeres i energibruget, forbereder akkumulationen af produkterne. (66) Man må nemlig have noget i baghånden for at overleve uden for sæsonen, enten lagre eller andre aktiviteter som jagt, fiskeri eller indsamling. Hvis en gruppe vil skille sig ud, må de jage eller fiske el.lign. i begyndelsen inden de kan få etableret et landbrug: jo mere landbruget kræver (og de andre aktiviteter forsvinder), jo sværere bliver det at stikke af fra gruppen. Den domestiske agrarsamfund tegner sig således: humanenergi investeres i jorden, der akkumuleres produkter, nogen af dem konsumeres, andre opmagasineres og redistribueres af en, der styrer hele maskinen. (M:68)

Hierarkiet hviler på ANTERIORITET: De første er dem, man skylder subsistensmidlerne og såsæden: de gamle. Disse skylder kun til forfædre, så der ophobes jo en del hos dem efterhånden. (Vi går altså ud fra at samfundet ikke praktiserer nogen form for "levelling mechanism" som at destruere overskuddet). For at produktionen skal foregå uden kaos må der være en, der styrer uddelingen af såsæd og subsistens, og hvem er nærmere til end de ældre mænd, som sidder inde med begge dele? (eller som M (70) siger: struktureringen af enheden udpeger hvem der skal påtage sig den funktion, som er skabt af, at det er nødvendigt at styre produktionen for at sikre produktionen.)

HER ER PRODUKTIONSRELATIONERNE I DERES ESSENS: De skaber livsvarige, organiske relationer mellem samfundets medlemmer; de fremkaldende en hierarkisk struktur baseret på anterioritet (eller "alder"); de bidrager til konstitueringen af sammenhængende økonomiske og socialt funktionelle enheder, der er organisk forbundne i tid; de definerer et tilhørsforhold, en struktur og en styringsmagt til den ældste mand i den produktive cyklus. (70-71)

OM KONSTITUERINGS AF REPRODUKTIONSRELATIONERNE.

Ved at åbne sig mod andre enheder og etablere en større enhed klarer man den sociale og biologiske reproduktion. Den ældste styrer også reproduktionen, nu da han alligevel sidder på subsistensen og varetager styringsfunktionerne. Ud fra hypotesen om, at det er mere hensigtsmæssigt at kvinder end mænd cirkulerer (skaber mere stabile samfund) postulerer M (72) at reproduktionen foregår på den måde, at hustruens afkom går ind i mandens enhed, altså ved at institutionalisere mandlig filiation, dvs: patrilineari-
tet.

I forhandlingerne om børnenes tilhørsforhold dukker problemet op hvorledes man legaliserer, sanktionerer dette barnerov. Dette gøres faktisk gennem ÆGTESKABET, som får den funktion at definere kvindens relation til folk i den nye sammenhæng. (M:72). For at de ældre mænd kan beholde deres position som forhandlere, må de have kontrol over deres egne kvinder, således at de kan udveksle dem, når det er passende for mændene (M:74).

Kontrol over unge indtil ægteskabet som et middel til at støtte de ældres magt fortæller W. Wilder også om i et eksempel fra Malaya, hvor han samtidig understreger ægteskabets funktion som delende generationerne. (Wilder:1970:250-1).

Når samfundet åbner sig ud mod omverdenen, bliver det den ældres mands kontrol over kvinderne og hans politiske autoritet over individerne, der giver ham magt, fremfor hans kontrol over subsistensen. De ældres autoritet bekræftes nu mere af hans evne til at styre udvekslingen i forbindelse med ægteskab end af subsistensreproduktionen.

Men efterhånden kommer der jo flere og flere medlemmer i samfundet, og det åbner mulighed for, at folket kan narre sig inden for murene - og dermed ville den ældres autoritet jo rasle. Men på dette tidspunkt er ideologien, som reflekterer hierarkiet, så fasttømret i samfundet, at den kan fastholde den ældre mand i hans position. "Han" har udviklet en ideologi fuld af hemmeligheder og tvang, tabuer o.lign. 3) Hermed får han et

me på dels kvinden (endogami=incest) og dels på de unge mænd ('livsviden og kodeord til kontrol fås først ved initiation'). Spencer (op cit:141) mener dog, at de unge mænd i Nordkenya ikke opfatter indvielsesritualet som noget mystisk, for dem hænger det snarere sammen med de ældres forventninger. Det er de ældre, der lærer dem om overnaturlige kræfter og sanktioner, eller vel at mærke lærer dem at acceptere, at kun de ældre kender til disse kræfter. Initiationen er et fifigt system at indordne de unge mænd i hierarkiet på, de bliver gradvist mere og mere bundet til systemet, blot fordi det giver dem udsigt til engang at få magt selv:

"The system is one of gerontocracy and in such a system, once a man's career has been delayed at its outset so as to enhance the power in the hands of the older men, he has an investment in the system which increases year by year as he climbs toward the top of the pyramid as a very much older man." (Spencer, op cit: 130)

Den sociale reproduktion af enheden er altså politisk, ikke en naturlig sag (M:77). Lederen af produktionen er "le père nourricier", hvor fader = den, som giver jer næring, føde. Lederen af reproduktionen er den fader som gifter jer. Hvis produktion og reproduktion adskilles, så adskilles også slægtskabsbåndet, som forener dem. Hvis de forenes i en enhed opstår der materielle og sociale bånd henover dem: FAMILIEN, produktionsenheden, bliver det sted, hvor der udvikles ideologier og riter, hvor respekten for alder dominerer - forfædrekultur, frugtbarhedskultur - der på en gang priser gruppekontinuiteten og styrker dens hierarki. (M:78)

Reproduktionsbetingelsen for den domestiske enhed er altså, at reproduktionsrelationerne = produktionsrelationerne, dvs at filiationsrelationerne svarer til de afhængigheds- og anterioritetsrelationer, der er etableret i produktionen. Overensstemmelse skal realiseres på reproduktionsniveauet, dvs produktionen afstikker grænserne for relationerne:

"La reproduction est le niveau malléable auquel peut s'appliquer la décision politique et l'action des autorités pour réaliser cette conformité." (M:78)

Reproduktionsniveauet fremstår altså som dominerende, hvilket forklarer vigtigheden af den juridisk ideologiske repræsentation: slægtskabet.

Magten i det kapitalistiske samfund ligger hos den, der besidder de materielle produktionsmidler, i de prekapitalistiske samfund hos den, der

kontrollerer den humane reproduktions betingelser: kvinder og (distribution af) subsistens.

OM KVINDERNES UNDERORDNING

Meillassoux siger: Kvinden er aldrig vektor i den sociale organisation, hun forsvinder altid bag en mand: en far, en bror, eller en ægtemand. Men denne situation er ikke naturlig; den er et resultat af skiftende historiske omstændigheder, og er altid bundet til hendes funktion som reproducent (116). I jæger- og samlersamfund er man ikke så optagede af reproduktionen som i landbrugssamfund, hvor kvinden, som det er vist, er truet - beskyttet - domineret.

Når den fredelige udveksling af kvinder er etableret, er der ikke længere behov for direkte beskyttelse. MEN, siger M, kvinderne

"...héritent cependant d'un passé d'aliénation qui les prédispose à une soumission toujours nécessaire pour se prêter aux alliances et aux exils qu'implique leur condition et surtout pour renoncer à l'établissement d'une filiation avec leur progéniture."

(M:117-18)

Den kvalitet, der gør, at kvinden er det centrale element i reproduktionen af samfundet, bliver nægtet hende: kun manden kan reproducere det sociale bånd. Filiation kan kun foregå gennem ham. (M:118). Kvinden opnår i nogle samfund en betydelig status som ældre, dvs når hun har mistet sine fysiologisk-reproduktive evner. (119)

Undertrykkelsen af kvinderne udsætter dem for to former for udbytning: 1) udbytning af deres arbejde, idet udstrækning de afleverer produkter til deres mænd, som videregiver dem til de ældre mænd,

2) udbytning af deres evne til at føde børn, eftersom retten til afkommet er mændenes, dvs: kvinden kan ikke kræve af sine børn, som manden kan. Meillassoux mener, at kvindens skæbne er bestemt af børn:

"Délaissée par eux, elle n'a pas de recours; sans enfants elle ne peut, comme l'homme adopter une descendance. Stérile, elle prend, sur ses vieux jours, les traits d'une sorcière. Décédée ses funérailles sont souvent imperceptibles, car la femme ne meurt pas, elle disparaît, sauf exceptions, sans accès au rang d'ancêtre."

(M:119)

Denne underordning af manden i reproduktionen følges af en underordning af kvinden i produktionen, hvor det ligeledes bliver hende umuligt at opnå nogen status: på trods af den dominerende plads, hun ofte indtager i landbruget og i hjemmearbejdet, får hun ikke status som producent, eftersom det er manden, der sætter hendes produktion i cirkulation i den domestiske sfære

Judith Brown siger i sin artikel om Irokeserkvinderne, at det ikke blot var deres deltagelse i produktionen, men deres kontrol over distributionen af produkterne, som var basis for deres domestiske og politiske magt (Brown:1975:250), altså deres kontrol over stammes økonomiske organisation. (ibid: 251).

Kvinden kan kun opnå økonomisk status gennem salg af sine produkter uden for hjemmet, derfor er handelskvinder så aktive, mener Meillassoux (120).

Han er uenig med ENGELS, der tilskriver mandens private ejendomsret skylden i kvindeundertrykkelsen; betingelserne for kvindeundertrykkelsen har eksisteret længe før. (121).

Aaby & Christensen påpeger også denne svaghed hos Engels.

"... den egentlige kvindeundertrykkelse skal forbindes med de samfundsmæssige ændringer, der gør arbejdskraftssituationen til et kritisk forhold, og ikke med privatejendommens oprindelse, som Engels gør det. I virkeligheden vil der kunne argumenteres for det omvendte, nemlig at kvindernes tingsliggørelse er årsagen til privatejendommens oprindelse. 4) Kvindeudvekslingssystemer skaber det interne grundlag for en stigende hierarkisering, som også bliver udtrakt til at omfatte kontrol med andre genstande end kvinder. Efterhånden kommer denne kontrol også til at omfatte de egentlige produktionsmidler, som Engels tænker på, når han taler om privat ejendomsret."

(Aaby&Christensen, op cit: 14)

Kvinderne er iflg Meillassoux middel for 1) de ældres mands autoritet over for de yngre, og 2) de yngre mands frigørelse fra de ældre mænd (121) (cp. her O'Laughlin:1975:313, der omtales senere). I agerbrugssamfund er det nemlig kvinderne, der laver mad, dvs manden er afhængig af ægteskabet. Pga denne afhængighed, som er et resultat af en kulturel arbejdsdeling, kan de unge mænd først klare sig socialt når de har en hustru. MEN det kulturelle valg er de ældres: kvinderne er middel for deres autoritet, den reelle afhængighed er i forhold til de ældre. (M: 121).

B. O'LAUGHLIN.

I forlængelse af diskussionen af Meillassoux (o a) vil jeg tage O'Laughlins artikel op (1974): Hun viser i den hvordan et tilsvarende egalitært samfund kan reproducere et kønsbestemt magtforhold, og at dette forhold er bestemt af kvindens reproduktive evne.

Det centrale hos O'Laughlin er at hun påviser, hvorledes reproduktionsstrukturerne bliver forbindelsen mellem den økonomiske infrastruktur og den politiske superstruktur.

Hun diskuterer IDEOLOGIENS betydning i højere grad end Meillassoux, der snarere fokuserede på det politiske niveau, men begge er enige om, at selv om andre niveauer i samfundet kan fremstå som umiddelbart dominerende, er det alligevel produktionens krav, der bestemmer rammerne for de øvrige niveauer, i disse tilfælde (i disse samfund) altså kravet om reproduktion af en økonomisk form, der er afhængig af en overskudsproduktion, dvs at produktionen skal styres og kontrolleres.

Skal jeg kritisere O'Laughlins artikel må det være for, at hun ikke tydeligt nok viser, hvorfor sådan en produktionsform behøver være et mandsstyret samfund; hun viser klart nok hvordan mandsdominansen reproduces, men årsagen til den? Det er her jeg mener Meillassoux's bidrag er vigtigt, og at de to forfattere iøvrigt komplementerer hinanden.

O'Laughlins udgangspunkt er diskussionen af hvornår en forskel bliver til en assymetri, og hun mener, at dette må forklares ved at se på den sociale praksis, at forskellen altså er socialt motiveret. Basis for den sociale assymetri er det faktum, at den biologiske reproduktion er knædet sammen med infrastrukturelle produktionsrelationer, som både er køns- og aldersbestemt.

Anteskab og økonomi er dele af produktionssystemet (og IKKE, som Lévi-Strauss hævder, adskilte parallelle kommunikationssystemer, der fremtræder oven på en fælles understruktur, ved hjælp af metonymiske transformationer). Den interne afhængighed mellem disse to systemer underligger assymetrien, dvs mandsdominansen. Den infrastrukturelle modsætning medieres gennem samfundets superstruktur, specielt gennem ideologien, der legitimerer og forklarer mandsdominansen.

Bevidsthed som sådan kan ikke angive noget mål for modsætningen;

gennem socialisering, der er et udtryk for samspillet mellem arbejds-kraftens og ideologiens reproduktion, videreføres den herskende ideologi om kvinders underlegenhed.

Reproduktionen er frem for alt en historisk proces, dvs at reproduktionen af en bestemt type af sociale produktionsrelationer både kan være betingelse for og konsekvens af den sociale reproduktion. (O'L: 317).

Til spørgsmålet om hvorledes reproduktionen af mandsdominansen hænger sammen med teknologiske fremskridt, svarer O'L, at det igen her er vigtigt at forstå, hvorledes fx ideologisk mediering af modsigelser kan understøtte en disharmonisk social orden. (317). Ideologien reflekterer og tilsiger på en gang de sociale modsætninger. Mandsdominansen i Mbamsamfundet er primært baseret på deres kontrol med reproduktionsmidlerne (kvinder og overskud), og ikke på nogen teknologisk eller naturlig defineret arbejdsdeling. (301). At kvinden er reproduktionsorienteret afspejler sig i ideologien, hvor visse forbud lægges ned over kvinder fx forbud mod at måtte soise kylling og ged. Den kønsmæssige assymetri viser sig i fødetabuer: kylling og ged er absolut tabu for kvinder, men ikke for mænd; disse må soise orestigemad, altså produkter, som cirkulerer fx i forbindelse med udveksling af kvinder. Forklaringen på den kønsmæssige assymetri i fødetabuer skal søges i produktionen og distributionen af disse produkter inden for samfundet. (303)

OM TILSKREVNE ROLLER I DE TEKNISKE PRODUKTIONSRELATIONER.

I Mbamsamfundet er der meget lidt forskel på hvilke køn der tager hvilket arbejde, og store forskelle i arbejdsintensitet i landbruget kan heller ikke påvises (304). Inden for jæger- og samlersamfund er det manden, der jager, og kvinden, der samler, men ikke udelukkende: adskillelsen af mand og kvinde hverv er ikke stringente (304). Kønnenes bidrag til produktionen er næsten ens, både hvad angår produktmængde og investeret arbejde; gravide og ammende kvinders arbejdsintensitet er ubetydelig mindre end mænds i samme alder. Dog siger O'L senere (311), at kvinders styrke og mobilitet er begrænset pga de stadige børnefødsler. Håndværket i Mbamsamfundet er kønsdelt, dog forstået på den måde, at kvinderne godt kan lave mandearbejde, men mændene vil ikke udføre kvindearbejde ("unless he were a transvestite") - mændene føler skam ved kvindearbejde. (306)

Dvs at dens kønsmæssige arbejdsdeling primært er defineret i transformationsprocesserne af de produkter, der er centreret i husholdet (distribution og forarbejdning) end defineret i relation til den simple

produktion (306) (se her også Meillassoux og J. Brown).

Man må altså se på, hvordan produktionen er organiseret, om der er kønsuligheder i de sociale produktionsrelationer. Produktionen er organiseret i forskellige arbejdsenheder - individ - hushold - nabo-grupper - compound - distrikt - lineage. Inden for hver gruppe har det ældste mandlige medlem AUTORITET over både ressourcer og produkter. Mændene kontrollerer ligeledes pengeindtægterne fra kvinderne og de ugifte sønner, samt brudeprisen. De ældre mænd har altså KONTROL over ressourcerne:

1) Jord og produktionsredskaber.

De ældre mænd i lineagen har rituelt ansvar for jorden, som hverken ejes individuelt eller kollektivt (307); redskaber kan ejes individuelt af begge køn; dvs: juridisk er adgangen til de basale produktionsmidler ikke kønsdefinerede; dog er den konkrete distribution af redskaber og avlsdyr overvejende i hænderne på mændene. Kvinder opnår aldrig autoritetspositioner i deres lineage, som ville kunne give dem kontrol over gruppens fælles- ejendom (307). De egalitære strukturer i den juridiske overbygning afspejler altså ikke de virkelige produktionsrelationer, som er tydeligt kønsdifferenterede (308).

"Sexual asymmetry in the distribution of the means of production is a function of the locus of authority in senior males for all extended units of production."
(308)

Autoritetsprincippet udtrykkes i ægteskabsregler (exogami) og residensformer (virilokalitet): kvinden kommer bort fra sin egen gruppe.

2) Arbejdskraften.

Mænd kan rekruttere mere arbejdskraft end kvinder pga residensformen. Jo mere arbejde, man kan få udført, jo større akkumulation af overskud, dvs: den kønsmæssige asymmetri i tilegnelsen af ekstra arbejdskraft understreger kvindens underlegne rolle i økonomien. (309). KONTROL er altså relateret til residens efter ægteskab og mandens autoritet i produktionsenhederne.

O'L går videre til at se på, hvordan reproduktionen er organiseret, og her refererer hun til de sidste års forskningsresultater mht at forklare og ældres magt via deres kontrol over reproduktionen (over overskudsreproduktionen, arbejdskraften, kvinderne og brudeprisen). I disse undersøgelser viste det sig at reproduktionsstrukturer bliver forbindelsen mellem den økonomiske infrastruktur og den politisk-juridiske superstruktur. Mandsdominansen bliver ideologisk og politisk reproduceret.

OM REPRODUKTION AF PRODUKTIONSBETINGELSERNE OG PRODUKTIONSRELATIONERNE.

1) Reproduktion af produktionsmidlerne:

En del af produktionsmidlerne skal skaffes udefra, dvs: særlig er afhængigt af en akkumulation af overskydende produkter. Kontrol over disse produkter ligger hos de ældre mænd: derfor består reproduktionsbetingelserne i de ældre mænds akkumulation af overskud. 5) Det at mændene konsumerer prestigemad er et udtryk for deres kontrol over distributiv og cirkulationen af produkter.

2) Reproduktion af arbejdskraften:

Denne reproduktion kræver 1) biologisk reproduktion og 2) socialisering af individer ind i produktive roller. Her påpeger O'L en central modsigelse: kvinderne er primært ansvarlige for 1) og 2), men KONTROL over de reproduktive rettigheder hos kvinderne, og den AUTORITET, der kommer af denne kontrol, ligger hos de ældre mænd. (311)

SOCIALISERINGSPROCESSEN.

Det er primært kvinderne, der varetager denne indtil børnene omkring 2 år; mændene tilbringer megen tid hos små børn, og fra 6 år og opefter varetages socialiseringen primært af ældre søskende af samme køn. Mændene overtager socialiseringen fra drengenes initiation.

Kvinden socialiserer altså i fremmede omgivelser, og betingelserne for den biologiske reproduktion bliver derfor adskillelsen af kvinderne fra deres egen reproduktion: de reproduktive rettigheder udveksles mellem forskellige lineære grupper, og kontrolleres af de ældre mænd (312).

I og med at kvinderne varetager den primære socialisering, reproducerer de selv ulighedsideologien. (315)

Derpå påviser O'L brudeorisens funktion i forhold til de ældre kontrol, men denne diskussion har jeg udeladt, både for O'ls og Meillassoux vedkommende, da den vil optage for meget plads i forhold til hvad der siges om socialiseringsproblematikken; men hun viser, kort fortalt, at deprissystemet forbinder reproduktionen af arbejdskraften med reproduktionen af produktionsmidlerne, og samtidig forstærker den de ældre mænds kontrol.

ritet over kvinderne og de yngre mænd. Det er kontrollen over brudeprisen, som det første udtryk for de ældres magt, der forbinder superstrukturen med de infrastrukturelle produktionsrelationer. (313) Men ligesom Meillassoux understøtter hun her de yngre mænds afhængighed af de ældre. Adskillelsen af kvinder og yngre fra deres overskudsproduktion er en betingelse for de basale infrastrukturelle modsigelser. (313)

3) Reproduktion af produktionsrelationerne:

"In order to reproduce a system of social relations that either contains or is grounded in contradiction the society must mediate these contradictions within politico-juridical superstructures and/or ideological representations." (314)

Politisk kan ældre kvinder godt opnå en vis indflydelse (314), men som nævnt aldrig opnå autoritetspositioner; i den juridisk-politiske struktur er der dog ikke explicitte kvinde-udelukkende domianter, hvorimod den ideologiske struktur tydeligt understreger kønsforskelle, og den mandlige dominans. Symbolsk er kvinder og kyllinger og geder placeret på samme måde i systemet som "domesticated, kept primarily for reproduction, not to be consumed, but to multiply...to bring wealth to their owners through exchange." (315) Dette er et udtryk for hvorledes ideologiske præsentationer tjener til at mediere modsigelser.

Den strukturelle ækvivalens mellem kvæg som reproduktion af produktionsmidlerne og kvinderne som reproduktion af arbejdskraften er understreget af, at kvæget er inkluderet i brudeprisen - den som er forbindelsen mellem reproduktionen af produktionsmidlerne og reproduktion af arbejdskraften. Kvinderne udelukkes fra konsumtion af deres strukturelle ækvivalent og fra kontrollen over frugterne af deres egen reproduktion (brudepris og børn) (316).

"Reproduction of a set of social relations in contradiction is ideologically merged with reproduction of labor: that which is arbitrary and culturally determined is morally linked to what is biologically necessary, that women successfully bear children." (316)

Den modsigelse, der er implicit i adskillelsen kvinder/reproduktionsmidler illuderes ideologisk medierende gennem fødetabu. Lévi-Strauss

har set forbindelsen mellem fødetabu og ægteskabsregler, og bruger dette til at bekræfte et underliggende system af kvindeudveksling. For O'L er denne forbindelse imidlertid et udtryk for den underliggende underordning af kvinder i systemer, hvor kvinder bliver til relationer mellem grupper af mænd. (316)

VURDERING

Som centralt hos Meillassoux, O'Laughlin, Aaby & Christensen o.a. blev det fremhævet, at det er den samfundsmæssige reproduktionsproces, der må være genstand for en analyse, der skal kunne påvise kønsassymetri, og ikke studier af den umiddelbare produktionsproces. De har vist hvorledes det ideologiske og politisk-juridiske niveau i samfundet kan fremstå som dominerende, samtidig med, at de har vist, at disse niveauer og den samfundsmæssige reproduktionsproces altid vil være underordnet produktionen. Som Marx sagde: produktionen af subsistensmidlerne er en betingelse for al produktion. Den er især betingelse for produktionen af producenter.

"Le processus de reproduction, bien qu'apparaissant comme dominant les préoccupations sociales et politiques et bien qu'inspirant l'essentiel des notions idéologico-juridiques reste subordonné aux contraintes de la production."

(Meillassoux:1975:84)

De har gennem deres analyser vist, at skal vi forklare det "universale" træk at kvinden, statusmæssigt, er underlegen manden, kan vi ikke nøjes med at se på, hvorvidt kvinden har adgang til produktionsmidler, om hun deltager i handel osv (selv om dette sidste dog præger socialiseringen af kvinder - de skal være mere aktive og udadrettede), det vigtige er, hvem der kontrollerer betingelserne for akkumulation i samfundet, hvem der kontrollerer den økonomiske organisation af produktionen, altså hver, der har sikret sig kontrol med arbejdskraften og distributionen.

Endvidere blev det tydeligt understreget, at det var kvindens sociale svaghed, ikke hendes fysiske eller psykiske egenskaber, der var årsag til "kvindekønnets verdenshistoriske nederlag". Forfatterne har iøvrigt stærkt kritiseret de isolerede ideologistudier, der forklarer samfundsmæssige fænomener ud fra et samfunds værdier; disse antropologer har ignoreret de økonomiske og historiske betingelser, der er basis for ideologien og det juridiske system, hvis manifestationer de observerer.

Forfatterne her bekender sig altså til produktionsmådeanalysen,

i en af dens mest raffinerede udformninger.

Tilbage står man så med sin usikkerhed om hvorvidt denne analyse også kunne forklare seksualitetens undertrykkelse, og ægteskabets konsekvenser for kvinden; der er ingen tvivl om, at forklaringen på sexismen eller kønsundertrykkelsen generelt må søges i det sociale system, der kræver obligatorisk seksualitet og kønsroller: "we are not only oppressed AS women, we are oppressed by having to BE women, or men as the case may be". (Rubin:1975:204).

Alle de karaktertræk, der konstituerer den "feminine" natur kan også karakterisere mænd, når andre typer af arbejde og roller forventer det.

"It is easy to confuse statistical predominance with norm, and to explain norm as being 'only natural'. This is inaccurate and unnecessary; a convincing explanation considers specific facts, not normative generalizations or desires. This consideration of specific facts provides a logically consistent and empirically complete accounting for sexual and cultural differences which does not need to rely on a universal and therefore in some sense nonexplanatory truth."

(Chodorow:1971:269)

Hvis man skal forklare hvad der sker inde i hovederne på folk under en socialisationsproces bevæger man sig ind på et område, der traditionelt er blevet defineret som 'psykologi' eller 'psykoanalyse', og som Ph. Mayer i sin artikel fra 1970 understreger: Culture and Personality skolens behandling af socialisering har skærmt antropologerne for overhovedet at bevæge sig ind på psykologiens område (Mayer:1970:xvi); denne udtalelse bekræftes af Audrey Richards (1970:7), der skriver om, hvorledes den nuværende britiske socialantropologi forholder sig til socialisering.

2. EN TILNÆRMELSE TIL PSYKOANALYSEN.

Skal vi forstå, hvorledes ideologien internaliseres (enkultureres, socialiseres) hos samfundets medlemmer, må vi søge at forstå hvorledes en ideologi kan blive gjort til en 'aktiv kraft' i samfundet.

Ideologien har ikke bare den funktion at afspejle de økonomiske processer i samfundet, men også at forankre den økonomiske proces i samfundets medlemmers psykiske strukturer. "Idet en ideologi forandrer folks bevidsthed har den ikke bare reproduceret sig herigennem, men ideologien

er også blevet til en aktiv kraft, til materiel vold," siger W. Reich.

Reich sætter i sine analyser fokus på seksualøkonomien, idet han mener, at "nur die Menschen, nicht aber die toten Produktivkräfte das treibende Material des gesellschaftlichen Prozesses sind." (Reich: 1932:117). Reich mente, at han hos Malinowski kunne finde empirisk evidens for sine teorier om, at seksualundertrykkelsen var betinget af socio-økonomiske forhold, og at disse forhold gjorde menneskene uselvstændige og underdanige. For Reich var det klart, at seksualundertrykkelsen satte ind ved overgangen fra moderretslige til faderretslige systemer, fra urkommunisten til privatøkonomien.

Kimen til den seksualfjendtlige moral ligger i det faktum, at den herskende klasse stiller krav til resten af medlemmerne i samfundet for at sikre og øge sin egen magt. Men for at moralen, som bliver produceret af de herskende klasser, skal have denne effekt, må den forankres dybt i menneskets psykiske struktur, den må fra at være et ydre krav, der er fremstillet af de herskende blive til indre moral for alle.

Denne forankringsproces må starte allerede i barndommen. Når denne proces lykkes, igennem den patriarkalske familie og dens brug af seksualstraffe, så har den samfundsmæssige moral reproduceret sig selv i individet, det herskende økonomiske system har forankret sig ideologisk i de psykiske strukturer hos medlemmerne af den undertrykte klasse. Den samfundsmæssige moral (ideologi) virker forstærkende på det bestående økonomiske system (basis), som den udsprang af. Denne proces, som sker ved seksualfortrængning, i følge Reich, bliver den politiske reaktion; det er den politiske funktion af seksualfortrængningerne. 6)

PSYKOANALYSEN behøver altså ikke at være studiet af superstruktur: alle fænomener isoleret; sammenhængen til samfundet er for længst blevet påvist, og kun de mest klassiske freudianere blandt psykologerne har ikke indset denne sammenhæng.

Hvordan bliver kvinder til kvinder og mænd til mænd?

"The borderline between the biological and the social which finds expression in the family is the land, psychoanalysis sets out to chart, the land where sexual distinction originates."

(Juliet Mitchell)

Gawle RUBIN er nok den antropolog, der bedst har klaret at inkorporere psykoanalysens resultater i antropologien; selv om hun mener, at

både psykoanalyse og strukturanthropologi er de mest sofistikerede sexism-ideologier, der er på markedet (Rubin:1975:200), fremhæver hun dog ^{at} fordelene ved Lévi-Strauss og Freud er, at

"Their work provided a framework in which the full weight of sexuality and marriage can be incorporated into an analysis of sex oppression", som

"enables us to isolate sex and gender from "mode of production."

Samfundskritiske psykologer og andre samfundsforskere har indset, at psykoanalysen kan hjælpe os med at forstå den samfundsmæssige totalitet i al dens modsigelsesfuldhed: hvordan ideologien som aktiv kraft er med til at opretholde et magtforhold, som den økonomiske struktur ikke længere er afhængig af. Som Adorno (1955) sagde, psykoanalysen er vigtig, fordi den "efterforsker" de subjektive betingelser for den objektive irrationalitet.

"Først ved en nøje forståelse af, hvorledes de menneskeskabte samfundsmæssige størrelser fremtræder som fordrejede og autonome i subjektets bevidsthed, hvordan de "sætter sig" i individet eller bliver "inderliggjort anden natur", hvordan internaliseringen finder sted, kan man fuldt ud forstå, hvilke faktorer (også de subjektive) der er medvirkende til at opretholde et bestående magtforhold."

(Jensen et al 1975:9)

"For at forstå hvad barnet responderer på og er en del af, må man kende den omverden, som barnet fødes ind i, og dens modsætningsfuldhed. Samtidig må man kende de mål, som samfundet sætter sig for barnets socialisering."

"Barnet indgår i mangetydige og modstridende kommunikationsstrukturer, og må gennem sin udvikling til stadighed blokere og fortrænge tidligere satte og skabte reaktionsmønstre og behovsstrukturer i sin erhvervelse af den samfundsmæssigt, produktionsadækvate personlighedsstruktur, der også er yderst modsætningsfuld."

(Gatzsche:1976:122)

Netop "fortrængningen af tidligere satte og skabte reaktionsmønstre" eller preetablerede strukturer er blevet diskuteret af flere antropologer, og man har påvist hvordan initiationsriter netop har sådan en funktion.

Berger & Luckman (1966:167) fremfører også, at den allerede internaliserede virkelighed står i vejen for nye internaliseringer, og at (vort vestlige) samfund da må benytte sig af forskellige 'pædagogiske' manøvrer for at klare dette spring.

I primitive samfund er der også forskel på socialisationsprocesserne, forskel mellem børnenes primære socialisering og den socialisering, der foregår i resten af deres tilværelse. Indgangen til de øvrige stadier i livet understreges tydeligere i disse samfund, gennem fx overgangsriter eller ægteskab, hvor der ofte skal internaliseres helt andre normer end de, der har været gældende i den primære socialisering, og der synes ikke at være nogen umiddelbar overensstemmelse mellem grundstrukturen i primærsocialiseringen og den senere socialisering. (En sådan tilnærmet overensstemmelse var for Berger & Luckman forudsætningen for, at socialiseringen "lykkes" (BGL:155,168).

Det er ikke individernes subjektive virkelighed, der omformes under overgangen til en anden status, for, som BGL siger, denne virkelighed socialiseres aldrig totalt, derfor kan den ikke omformes gennem sociale processer. (ibid:181). Men alternationer, som disse overgange jo er indbegrebet af, kræver resocialiseringsprocesser inden for en ny sandsynlighedsstruktur, eller referenceramme, derfor bliver individerne i grupper løftet ud af den sammenhæng, de tidligere indgik i, og ind i en ny. Som Spencer (1970) viste det fra Nordkenya, er det ikke bare et spørgsmål om 'en enkelt omvendelse' - socialiseringen eller indvielsen må foretages kontinuerligt for at den kan opnå den ønskede effekt. "At have en omvendelsesoplevelse er ikke ret meget. Det, det virkelig gælder om, er at være i stand til at blive ved med at tage den alvorligt, og bevare en følelse af dens sansynlighed." (B & L :183). I takt med internaliseringen af de til den sociale status passende virkelighedstilhæng vil der ske en omdannelse af den subjektive virkelighed, der sker faktisk en gentolkning af den gamle virkelighed (BGL: 184,186). Spencers beskrivelse af hvorledes MORAN-krigerne bliver mere og mere integrerede og afhængige af ^{et} system, der er ret så forskelligt fra deres barndom, belyser disse processer.

Berger & Luckman mener også, at de socio-kulturelle formationer sætter rammerne for socialisationen, og de hævder, at en vellykket socialisering (hvor der er høj grad af symmetri mellem den objektive og subjektive virkelighed) er mest sansynlig i samfund med en meget enkel arbejdsdeling, og med minimal vidensfordeling:

"Under sådanne betingelser skaber socialiseringen identiteter, der i høj grad er socialt predefinerede og skåret til"(189)

"...den objektive virkelighed, der skal internaliseres gøres overbevisende kompakt...identiteten er altså stærkt formet på den måde, at den fuldt ud repræsenterer den objektive virkelighed, inden for hvilken den befinder sig...identitet er let gennemskuelig.."

(B & L :190)

Dette gælder måske nok for de mest primitive jager- og samlersamfund, men ikke i agerbrugssamfund. (I forbindelse med denne problemstilling vil jeg senere diskutere Nancy Chodorow, der ligesom Rubin har bidraget med interessante nytænkninger inden for spørgsmålet om kvindens stilling, og kønsspecifik socialisation.)

Hvis vi skal forstå den aktive rolle, som ideologien spiller i alle samfundstyper (på de nær de mest simple jager- og samlersamfund), må det altså relateres til dens funktion som reproducent af det dominerende økonomiske systems normer.

Man må altså tage for givet, at der under den primære socialisering dannes subjektive prædispositioner, der forstrukturerer de konkrete adfærdsmuligheder. Angst og skyldfølelse grundlægges i barndommen, men eksisterer videre i modificeret form, idet de skaffer sig udtryk, der er i overensstemmelse med den nye, skiftende realitet (fx føres den autoritet, der er repræsenteret i familien over til lærer/elev forholdet, til husbond/hustru forholdet, til arbejdskøber/lønarbejder forholdet). Den irrationelle angst og de tilhørende skyldfølelser kobles på den reelle og berettigede angst, og dette får de samfundsmæssige tvangsforhold, som den enkelte er underlagt, til at fremstå som naturnødvendige og uforanderlige.

Så længe den subjektive undertrykkelse eller 'lidelse' ikke relateres til samfundsmæssige forhold i den enkeltes bevidsthed, vil den uproblematiske kunne reproducere gennem socialisering, som Meillassoux, O'Laughlin og de antropologer, der nu skal diskuteres, har påvist. (Se i øvrigt også Brandt et al:1974)

OM KØNSROLLERNE'S FUNKTION.

Ifølge Brandt et al (1974) kan kønsrollerne's funktion deles op i 1) den objektive funktion, og 2) den subjektive funktion.

ad 1): Som psykisk korrelat til den samfundsmæssige arbejdsdeling mellem køn, har kønsrollen den funktion at forberede drenge og piger til deres fremtidige opgaver, og gøre det muligt for dem som mand og kvinde at tilpasse sig det bestående.

ad 2) : Den subjektive funktion af kønsrollen lever en orientering for individet, den giver det identitet. De behov og egenskaber, som på et givet tidspunkt er uforenelige med mandens og kvindens samfundsmæssige funktioner, projiceres over på det andet køn, og samtidig rettes individets skyldfølelser, i form af aggressioner, mod det andet køn. Kønsrollen bliver en beskyt-

telse (Omtales også hos Reich).

Nogle centrale spørgsmål i forbindelse med den kønsspecifikke socialisering er:

Hvad er det for processer, der fører til kvindens/mandens "adækvate" kønsrolleadfærd i familien og produktionen? og

Hvorledes indvirker objektive ændringer i kvindens/mandens situation på socialiseringsprocessen?

Hvilke dispositioner eller tilbøjeligheder opstår der i socialiseringsprocessen?

Til belysning af disse spørgsmål (vel at mærke ikke besvarelse) vil jeg diskutere 3 antropologer, hvoraf de to allerede er omtalt: Rubin, Chodorow og Rosaldo.

GAYLE RUBIN.

Rubins udgangspunkt er, at spørgsmålene om seksualitet, ægteskab og kvinder bør indgå i økonomiske og politiske analyser, for at disse skal være komplette (R:210):

"Kinship and marriage are always part of the total social system, and are always tied into economic and political arrangement." (207)

"Sexual systems, cannot, in the final analysis, be understood in complete isolation. A full-bodied analysis of women in a single society, and throughout history, must take everything into account: the evolution of commodity forms in women, systems of land tenure, political arrangements, subsistence, technology etc.." (209)

Hun introducerer SEX/GENDER-SYSTEMET, som er en del af det sociale liv, i det er udtrykt undertrykkelse af kvinder, seksuelle minoriteter og visse aspekter af den menneskelige personlighed. Systemet er

".. the set of arrangements by which a society transforms biological sexuality into products of human activity, and in which these transformed sexual needs are satisfied."

(159)

SEX/GENDER (S/G) SYSTEMET er et historisk produkt, dvs: det er et produkt af menneskelig aktivitet. Udviklingen i produktions- og reproduktionsformerne bestemmer de økonomiske og politiske implikationer af S/G systemet. For eksempel er det historisk bestemt om kvinder udveksles for andre kvinder eller for varer. (Rubin mener, at reciprocitets-, alliance- og rettighedsoverførselsforklaringer er utiistrækkelige (205)). Det er historisk bestemt om hvori kvindekvivalenterne består: i andre kvinder eller en brudepris, og om kvindekvivalenten kan transformeres til prestige, evt kapital - dvs: magt. Det var disse spørgsmål, jeg refererede til under gennemgangen af O'Laughlin, med henvisning til Leacock's (1971:54) og Meillassoux's (1975:55 og 100) analyser, og som Rubin mener er historisk specifikke; ligeledes spørgsmålet om værdiakкумуляtion er afhængig af ægteskaber, eller om der er andre måder at akkumulere på. (207)

Selv giver hun eksempler på, at positioner i der politiske hierarki og i ægteskabssystemet hænger nøje sammen (208). At ægteskaber også hænger sammen med statsdannelse, viser hun i eksempler fra Madagascar og Samoa: akkumulation af rigdom sker gennem ægteskab, adgang til bestemte politiske og økonomiske ressourcer sikres gennem ægteskabet, alliancer opbygges, og på et tidspunkt bliver endogamet fremherskende for de herskende klasser, for at sikre magten. (Sammenhængen mellem akkumulation af produkter gennem øget adgang til arbejdskraft og brudepris, har Meillassoux og O'Laughlin og AGC ligeledes påvist).

Rubin vil se på, i hvilken type relationer, kvinder bliver undertrykt, og her inddrager hun Lévi-Strauss og Freud, fordi hun mener, at de har udviklet begreber, der er centrale for beskrivelse af S/G systemet.

Den klassiske marxisme er utilstrækkelig, fordi den ikke har påvist oprindelsen til kvindeundertrykkelsen. Den har vist, hvorfor kvinden igennem reproduktionen er nødvendig for kapitalen, men man jo ikke forklare oprindelsen til kvindeundertrykkelsen ved hensig tsmæssigheden i dette for kapitalens reproduction: "Capitalism has taken over, and rewired, notions of male and female which predate it by centuries." (163)

I stedet må man sætte fokus på det historisk-moralske element i fastsættelsen af arbejdskraftens værdi, fordi netop dette element determinerer at en HUSTRU er en af nødvendighederne, at kvinden snarere end manden laver husarbejde, at kvinder (traditionelt) ikke arvede, var ledere eller kunne tillade sig at tale til guderne. Kvinderne var undertrykt af den fælliske kultur, indbegrebet af mandens overhøjhed på alle punkter. (164 or 197)

"It is the "historical and moral element" which pre-

sented capitalism with a culture heritage of forms of masculinity and femininity. It is within this "historical and moral element" that the entire domain of sex, sexuality, and sex oppression is subsumed." (164)

S/G systemet er blevet forvekslet med 'produktionsmåde' og 'patriarkat'. Ang. 'produktionsmåde', så er denne sammenstilling fejlagtig, for kønssystemer kan ikke altid forklares økonomisk. Ej heller kan det sammenstilles med 'reproduktionsmåde', for kønssystemer kan ikke begrænses til reproduktionen, hverken socialt eller biologisk forstået. (165)

"A S/G system is not simply the reproductive moment of a "mode of production". The formation of gender identity is an example of production in the realm of the sexual system. And a S/G system involves more than the "relations of procreation", reproduction in the biological sense." (167)

Patriarkatbetegnelsen skjuler vigtige forskelle, den udsprekker, i følge Rubin, forskellen mellem

"the human capacity and necessity to create a sexual world, and the empirically oppressive ways in which sexual worlds have been organized." (168)

S/G systemet indikerer, at undertrykkelse ikke er uundgåelig, men må ses som et produkt af de specifikke sociale relationer, der organiserer det. Der findes kønsstratificerede samfund, der ikke er patriarkalske. Mændene har magten, ikke qua deres roller som fædre eller patriarker, men qua deres "collective male adulthood, embodied in secret cults, men's houses, warfare, exchange networks, ritual knowledge, and various initiation procedures." (168)

SLÆGTSKABSSYSTEMER består af , og reproducerer, former for socialt organiseret seksualitet. Slægtskabssystemerne er observerbare og empiriske former af S/G systemet, og i før-statsamfundene er slægtskab udtryk for den sociale interaktion, det er det organisatoriske princip for økonomiske, politiske, religiøse og kønsmæssige aktiviteter. Lévi-Strauss betragter slægtskab som indplaceringen af kulturel organisation oven på den biologiske "procreation". For ham er essensen i slægtskabet udveksling af kvinder mellem mænd; han taler om INCEST tabuet som den mekanisme, der sikrer den kontinuerlige gaveudveksling mellem grupper og familier (kvinden er den mest dyrebare gave) (173). Incest tabuet "imposes the social aim of exogamy and alliance upon the biological events of sex and procreation",

og deler verden op i mulige/umulige sexpartnere.

Slægtskab er altså organisering, og organisering er også et udtryk for magt. Men det er mændene, ikke kvinderne, der er organiseret, "the woman is a conduit of relationship rather than a partner to it" (174). Kvinden kan ikke realisere fordelene af sin egen cirkulering, det er manden, der høster udbytter af sådanne udvekslinger - og dermed af den sociale organisation. (174).

Om begrebet 'udveksling af kvinder' mener Rubin, at det er nyttigt, fordi det placerer kvindeundertrykkelse inden for et socialt system i stedet for som et biologisk faktum, og yderligere lægger det op til at kvindeundertrykkelsen skal ses som en konsekvens af "THE TRAFFIC IN WOMEN" i stedet for "THE TRAFFIC OF MERCHANDISE" (175). Trafikken med kvinder som kvinder, og ikke "blot" som slaver etc (for som slave el lign har manden jo også deltaget i trafikken) finder sted i såvel primitive som højt udviklede samfund. Ved at betragte mænd som subjekter i den historiske udveksling af kvinder, og kvinder som (halv-)objekter, kan man bedre forstå mange af vore underlige sædvaner, som fx at man skal bede en fader om hans datters hånd..

Det problematiske ved begrebet er, at det implicerer at kvindeundertrykkelsen er et produkt af INCESTtabuet, som for Lévi-Strauss er kulturens oprindelse (176).

Udveksling af kvinder er hverken en definition på kultur eller et system i sig selv:

"The concept is an acute, but condensed, apprehension of certain aspects of the social relations of sex and gender." (176)

Udveksling af kvinder skal forstås i relation til slægtskabssystemet, der implicerer at folk har forskellige former for rettigheder over hinanden. Ægteskabstransaktionen viser bl a hvem der har hvilke rettigheder over hvem (177). Slægtskabssystemer er udtryk for konkrete sociale relationer, hvorimellem der udveksles adgang til sex, genealogisk status, lineage navne, rettigheder over mennesker, mænd, kvinder og børn (177).

WHAT WE NEED IS A POLITICAL ECONOMY OF SEXUAL SYSTEMS: vi må studere hvert samfund for at bestemme, hvilke mekanismer nøjagtig, der gør, at specielle seksualitetskonventioner produceres og vedligeholdes. Som begreber til forståelse af dette indgår 'udveksling af kvinder' og 'familien'.

Biologiske kønsforskelle bliver til kulturelle kønsforskelle:
THE SOCIAL ORGANIZATION OF SEX RESTS UPON GENDER,
OBLIGATORY HETEROSEXUALITY, AND THE CONSTRAINTS
OF FEMALE SEXUALITY (179)

GENDER er altså en "social imposed division of the sexes". IT IS A PRODUCT OF THE SOCIAL RELATIONS OF SEXUALITY". Slægtskabssystemet transformerer mandlige og kvindelige væsner til mænd og kvinder i kulturel forståelse, fordi slægtskab er baseret på ægteskab. Mænd og kvinder er i virkeligheden meget ens: den idé, at de skulle være mere forskellige fra hinanden end fra noget som helst andet, er ikke naturbestemt (179):

"...exclusive gender identities is the suppression of natural similarities. It requires repression: in men of whatever is the local version of "feminine" traits; in women of the local definition of "masculine" traits. The division of the sexes has the effect of repressing personality characteristics of virtually everyone, men and women. The same social system which oppresses women in its relations of exchange, oppresses everyone in its insistence upon a rigid division of personality." (180)

Heteroseksualitet er ikke naturbestemt, den er skabt af den kønsbestemte arbejdsdeling. I specifikke kønssystemer kræves der specifikke former for seksualitet, og Rubin nævner, at systemerne fx kan resultere i en institutionaliseret form for homoseksualitet, og nævner et eks fra Ny guinea (181). Endvidere nævner hun eksempler på, at forudsætningerne for ægteskab og køn kan overkommes i systemer, hvor brudeprisen bestemmer husbondens og hustruens status: i blandt Azande er der eksempler på at mænd har giftet sig med mænd, og fra Dahomey eksempler på at kvinder har giftet sig med kvinder. At køn er socialt defineret illustrerer hun med et eksempel fra Mohave, hvor en person kunne skifte køn socialt og således gifte sig med en af sit eget (oprindelige) køn; men stadigvæk var man enten mand eller kvinde.

Det er altså samfundsbestemte roller, som mand og kvinde socialiseres ind i:

"While particular socio-sexual systems may vary, each one is specific, and individuals within it will have to conform to a definite set of possibilities: Each new generation must learn and become its sexual destiny, each person must be encoded with its appropriate status within the system." (183)

Antropologien forklarer ikke de mekanismer, ved hjælp af hvilke kønskonventioner indprentes børn. Psykoanalysen er en teori om slægtskabsreproduktion. Den beskriver den rest, der er efterladt i individer ved konfrontationerne med de samfundsbestemte kønsregler og normer (Rubin:163). Rubin fremhæver, at psykoanalysen i mange tilfælde er blevet en af de mekanismer, der reproducerer de specifikke kønsroller, i stedet for en teori om sådanne mekanismer. Det er en kritik, der fra mange samfundskritikere er blevet rejst mod psykoanalysen, og heri kan vi nok også finde en af grundene til at så mange samfundsforskere har taget afstand fra den tidligere psykoanalyse, den er for "værdiløst".

I psykoanalysen finder vi, at pigens udvikling overvejende er forbundet med to vendepunkter i hendes liv: det tidspunkt, hvor hun skifter kærlighedsobjekt, fra moderen til faderen, og det tidspunkt hvor skiftet af den erogene zone finder sted, hvor clitoris skulle blive afløst af vagina som seksualorgan; hvorledes disse omskiftninger finder sted fortæller om de psykiske grunddispositioner, der er "typisk kvindelige".

Personligheden har karakter af et kompromis mellem driften, der presser på for at blive tilfredstillet, og den ydre verden, der tvinger til afkald; dvs mennesket udvikler adfærdsnormer, der er samfundsmæssigt skabte og som har samfundsmæssig betydning.

Den klassiske forklaring på kvindelig socialisation finder vi hos Freud, som mener, at den psykiske differentiering finder sted i den ØDIPALE fase. Ødipuskomplekset bestemmer bl.a. den psykiske tilegnelse af det anerkendt allerede fastlagte køn. I den ødipale fase er såvel drengens som pigens seksualitet fallisk, og det er først under pigens udvikling gennem de to omtalte skift, at hun opdager, at hun "mangler" noget, hun føler sig "kastret" og hjælpeløs, fordi, hun, efter Freuds mening, skulle stræbe efter selv at få en penis, ellers kan hun ikke opnå moderens kærlighed.

Ekzistentialisterne og mange andre har kritiseret netop dette punkt i Freuds teorier: han tager det som noget naturligt at penis'en skulle være attraktiv, uden at give nogen som helst samfundsmæssig forklaring herpå. Hvorfor skulle pigen føle, at hun mangler noget, og føle sig utilfreds, hvis ikke hun kender den kulturelle værdi, der er tillagt penis'en? Penis'en er indbegrebet af mandlige privilegier, mandlig status, som indbringer visse "rettigheder" i samfundet, som fx kontrol over en kvinde. I et samfund, hvor en kvinde føler mindreværd, er det vel fordi hun har en forudsatligvis dårlig

samfundsmæssige nederlag.

Freud mener altså, at pigen i denne fase udvikler træ som misundelse og mindreværdsfølelser, og at hun, idet hun fortrækker clitorisens seksualiteten, henfalder til passive seksualrørelser, hun RESIGNERER. I beretningen mener han så at udviklingen til mand vs. kvinde fuldstændig, mænd har udviklet sig som aktiv, som subjektet, som penisbesidderen, og kvinden har udviklet sig til at være objekt, til at være passiv.

Kvindens aggressioner er altså blevet bremset allerede i barndommen, og den udviklede karakter skulle blandt andet have til følge, at kvinden altid vil være meget afhængig af andres kærlighed eller accept.

Karen Horney, der også var psykoanalytiker, mente at den anatomiske kønsforskel først bliver samfundsmæssigt aktiveret i forbindelse med forældrenes forbud mod onani, og hun nævner, i sin kritik af Freud, at objektet for pigens misundelse ikke er penis, men den sociale privilegering af mænd, under fallosymbolet.

Seksualundertrykkelsen er vigtigere end penisundertrykkelsen i de psykoanalytiske analyser, der er kommet frem efter Freud. Socielt Wilhelm Reich har beskæftiget sig hermed. Og nu også nogle få kvindelige antropologer, der, ligesom Reich, prøver at placere seksualundertrykkelsen i et bredere samfundsmæssigt perspektiv. Endvidere har det sikkert heller ikke været uden betydning for bl.a. Gayle Rubin, at Juliet Mitchell i 1974 udgav sin store genlæsning af Freud, "Feminism and Psychoanalysis": i afsnittet "The Holy Family and Femininity" forklarer Mitchell, hvordan det patriarkalske mønster opstår, hvilke samfundsmæssige realiteter, der formidles gennem det. Som et billede på menneskets vej ind i kulturen bliver den patriarkalske lov en universal lov på den måde, at den er nødvendig for, at mennesket kan danne samfund. (Mitchell: 1974: 364-401)

RUBIN mente sømsagt, at heteroseksualitet er socialt determineret. Med reference til Freud siger hun, at når pigen føler sig kastret, er det fordi moderen er heteroseksuel, ellers ville det jo ikke være noget problem (197).

"Just as the social forms of labor demand certain kinds of personality, the social forms of sex and gender demand certain kind of people". (189)

Når en kvinde indser, at hun må rette sin seksualitet mod en

mand, er det ikke fordi hun indser penis' naturlige overhøjhed eller ser penis som DET seksuelle instrument. Det er et resultat af de faktorer, der bestemmer situationen: obligatorisk heteroseksualitet og overgivelsen af kvinderne (de kastrerede- uden fallos) til mænd (med fallos'en). (194) I følge Freud bliver kvinden passiv i og med at hun resignerer over for sin situation som kastreret; socialiseringen af kvinder er en forberedelse til undertrykkelse, og i følge de traditionelle teorier skulle pigen gradvist begynde at ønske sig kastreret for at opnå faderens kærlighed (197).

Rubin mener, at den fremherskende feministiske kritik af Freud er berettiget for så vidt som han rationaliserer kvindeundertrykkelsen, i stedet for at argumentere for at den kunne være anderledes. Men hun mener, at den er uberettiget for så vidt som hans teorier beskriver den proces, der underordner kvinden: "den falliske kultur knytter kvinden til hjemmet ('domesticated') kan også betyde civilisere og tæmme", "den henviser både til den domestiske sfære.

Sexisme er altså også undertrykkelse, og denne form for undertrykkelse reproduceres netop gennem socialiseringen: "...the social burden of sex and gender is carried on through the socializing of the young..." (203), og Rubins konklusion er, at "the S/G system must be reorganized through political action." (204)

Nogle spørgsmål bliver ladet tilbage ubesvarede i denne, ellers så fremragende artikel.

Først og fremmest kunne man ønske sig, at Rubin havde draget en konsekvens af, at hun betragter S/G systemet som et historisk produkt, og at hun havde indført en mere diakron synsvinkel i sin frestilling.

Ligeledes er det uklart (for mig), hvad Rubin mener om kvindens "naturlige tilbøjeligheder" i seksuel henseende; er det faktum, at heteroseksualitet er et kulturprodukt enebetydende med at kvinden oprindeligt er lesbisk? eller er den basale seksualitet fallsisk?

Skal den biologiske reproduktion, parringen med mænd, da forklæres som et aspekt af undertrykkelsen?

Og endelig: kan Rubin forestille sig, at en relation, eller for dens sags skyld en 'tiltrækning', mellem en mand og en kvinde kan undgå at blive en magtrelation?

OM KØNSSPECIFIK TILEGNELSE AF KØNSROLLEN

D.B. LYNN fremfører i sin analyse fra 1962, at den kønsspecifikke tilegnelse af kønsrollen determinerer alle senere indlæringsprocesser og præstationsorienteret adfærd. Tilegnelsen sker gennem identifikation, ved 1) imitering og 2) overtagelse af normative forventninger. Derved bliver ydre kontrol overflødig, fordi sanktioner foregribes i form af skyldfølelser.

Identifikationsprocessen er let for pigerne, fordi moderen er primær socialisator; men drengen lærer sin kønsrolle primært ved NEGATIVT at de finere kvindens adfærd og ved at identificere sig med en kulturel stereotyp af den mandlige rolle. Dette kræver, i følge Lynn, en anderledes adfærd af drengen ("problemløsende") end af pigen (skal bare efterligne, "lære sin lektie"). Her ud fra opstiller han nogle hypoteser om personlighedsforhold.

1. Pigens kønsrolleidentifikationsproces er tydeligt kendetegnet ved stærk personlig binding og belønning, derfor vil kvinden udfolde et stærkt behov for social anerkendelse, orientere sig mere mod personer, udvise "social" adfærd.
2. Piger er mere afhængige af situationens ydre betingelser end drengen, hun tøver med at afvige fra den. Fordi, siger Lynn, at piger ikke må løse sig fra moderen som det konkrete forbillede. En sådan situationafhængighed bidrager muligvis til, at kvinden forholder sig mere konformistisk og konservativ end manden.
3. Drengene er bedre til at løse problemer end piger, pga socialisationsprocessen.
4. Piger er mere villige til at acceptere andres regler, eftersom deres kønsrolle adfærd forholder sig til givne adfærdsmåder.

Dette er selvfølgelig kun de ydre symptomer på en fundamental samfundsmæssig modsigelse, men det viser sammenhængen mellem socialisation og påståede karaktertræk.

Kvinder lærer at leve med modsigelser, og at overvinde dem individuelt. Evt modreaktioner mod denne situation får som regel karakter af antiautoritære reaktioner over for personer, der er placeret over kvinden i det samfundsmæssige eller private hierarki, og disse spontane, individuelle reaktioner har netop den funktion at tilsløre kvindens faktiske undertryk-

kelser: at hun er isoleret, i en situation, hvor hun ikke umiddelbart har mulighed for at se sine interesser som kvinders kollektive interesser, og slet ikke har mulighed for at organisere gennemførelsen af sine krav. Til syvende og sidst vil kvinder, der er isolerede, være henvist til den domestiske sfære, acceptere kompromisser (resignere), selv om det sker i tilpassede former for modstand.

NANCY CHODOROW.

Nancy Chodorow mener også, at det er modsætninger i samfundsstrukturen, der afspejler sig i individets identitet og rolle.

Kønrollerne er ideologi, og socialisering er praksis, en praktisering af denne ideologi. Når disse roller afspejler de samfundsmæssige modsætninger vil det sige, at de hverken er stabile for kvinden eller for manden.

I komplekse samfundstyper, som vort eget vestlige system, har drengen, manden, en uklar basal kønsidentitet, mens pigen, kvinden, har en klar, tilskrevet kønsidentitet, som vel at mærke er af ringe værdi i det samfund, hun lever i. Chodorow hævder, at mandens "doing" er en reaktion på usikkerheden i samfundet, og at kvindens "being" er en resignation til inferioritet.

Kvindens bånd til børnene og det faktum at de er primærsocialisatorer fortsætter den onde cirkel,

"...as long as women must live through their children, and men do not genuinely contribute to socialization and provide easily accessible role models, women will continue to bring up sons whose sexual identity depends on devaluing femininity inside and outside themselves, and daughters who must accept this devalued position and resign themselves to producing more men who will perpetuate the system that devalues the..."

(Chodorow:1971:287)

I sin artikel fra 1971 refererer hun til tidligere antropologiske undersøgelser af kønsforskelle: Culture and Personality skolens tværkulturelle forskning viste, at der ikke eksisterer absolutte personlighedsforskelle mellem mænd og kvinder. Hun henviser til Margaret Mead, som har søgt at vise, at kulturer understreger og forstærker adfærd i henhold til mange kriterier.

BARRY, CHILD og BACON har undersøgt relationen mellem børneopdragelse og former for subsistensøkonomi. (BSC 1959).

De fandt, at i samfundstyper med 'høj' eller 'middel-høj' akkumulation af resourcer ('høj': samfund hvor subsistensøkonomien er pastoral eller landbrug, hvor husdyrhold er vigtigt; 'middel-høj': landbrug uden husdyrhold) blev alle børn opdraget til at blive eftergivende, "compliant" dvs: ansvarlige og lydige ("typiske kvindetrek").

I samfundstyper med 'lav' eller 'middel-lav' akkumulation ('lav': jagt og fiskeri; 'middellav': landbrug uden husdyr med jagt og fiskeri) blev børn opdraget til at være hævdeende, påståelige: "assertive", dvs: uafhængige, med selvtilid, aktionsmindede ("typiske mandetrek").

Endvidere fandt de, at i kulturer, hvor der forekommer kønsforskelle i ores mod en bestemt adfærd, vil socialisering af drenge tendere mod at være mere achievementorienterede og self-reliant-orienterede, og socialiseringen af piger mere nurturance-orienterede. Hvad angik ansvarlighed, var der en tendens til at det var mere typisk for pigernes adfærd end for drengenes, men de registrerede ikke den store forskel: i samfundstyper, der dyrker den assertive adfærd, er drenge mere assertive end piger, og piger er mere "compliant" end drenge.

De nåede frem til, at tyoen af subsistensøkonomi betinger forskelle i socialiseringen, således at i samfund med regelmæssig, kontinuerlig produktion (med kvægbrug og kornavl) bliver børn opdraget til at være ansvarlige og lydige; og i samfund med mere uregelmæssige aktiviteter, som jagt og fiskeri, tager man det ikke så højtideligt med ansvarligheden og lydigheden. Men kvindens traditionelle arbejde (børnepasning, skafning af mad og klæder til familien) må komme ind under aktivitetsformen "regelmæssig og kontinuerlig", dvs at socialiseringen af piger i samfundstyper med jagt og fiskeri ikke kan være for tilfældig.

"Although girls are pressured to act "assertively" as are boys, it is noticeable that in those societies exhibiting pressures toward "masculine" behaviour, ranked differences in strenght of socialization of the different kinds of behaviour for girls is quite small, whereas difference for boys between pressure toward "assertion" and pressure toward "compliance" is relatively large. The reverse is also true: in those societies which require 'feminine' (more compliant) behaviour, girls' socialization tends to diverge more widely among different kinds of behaviour than boys', although the difference is not so extreme."

(BSC:1959:56)

Der er altså forskelle, fordi mænds og drenges arbejde i de to slags samfundstyper kan være mere forskellige end kvinders og pigers. Mænds arbejde består enten i jagt eller fiskeri, alle landbrug og husdyrpassning; i landbrug med husdyr lærer drengene den samme ansvarlighed som børnepasserne lærer. For kvindernes vedkommende gælder der, at samtidig med at de måske fisker, må de passe børn og lave mad.

BBC fandt ligeledes, at de største socialiseringsforskelle fandtes i store familieenheder, i samfund med jagt, pastoraløkonomi, store husdyr, samfund uden fiskeri; karakteristisk for denne type samfund er, at de er præget af at mænds arbejde foregår adskilt (borte fra) kvinden og børnene. I disse samfund er

"..not only sex-role training most different, but.. they are the ones most characterized by boys' lacking continuous and regular development toward a clearly defined role."

(Chodorow, op cit:265)

WHITINGS som repræsenterer den nyere retning inden for Culture and Personalityretningen, har undersøgt børn i 6 kulturer.

De har sammenlignet "egoistisk" adfærd med "altruistisk" adfærd ("egoistisk": søger opmærksomhed, søger dominans, søger hjælp - "typisk maskuline" træk; "altruistiske": tilbyder hjælp og støtte, ansvarlige - "typisk feminine" træk).

De fandt ud af, at den "maskuline" adfærd prægede visse typer af samfund, og den "feminine" adfærd prægede andre typer. I 5 af 6 kulturer var drengene mere "egoistiske" end pigerne.

Tendensen mod "egoisme"/"altruisme" varierede med alderen: fra 3-6 år udviklede pigerne karaktertræk som ansvarlighed, samtidig med at de søgte hjælp, mens drengene søgte dominans. Fra 7-11 år søgte drengene opmærksomhed, med pigerne tilbød hjælp og støtte: unge piger skifter fra at søge hjælp hos ældre søskende og voksne, til selv at give hjælp til yngre søskende. For drengene fra 7-11 kan perioden være problematisk, de har en "rolleløs status": som små kunne de kræve, især af kvinder og ældre, men dette privilegium mister de tildels med alderen, uden at de dog modsvarende får defineret en rolle i produktionen eller arbejdsdelingen. Denne hypotese bekræfter Chodorow med et eksempel fra sit eget feltarbejde blandt indianerne i Zinacantan i Mexico:

"Men's agricultural work is done in the lowlands, away from the community, and the boys, depending on whether or not they are in school, do not work with their fathers until they are nine to eleven. They perform a certain amount of "helping" work when they are young - fetching things, and so forth - but this is not seen as "real" work for them. They remain without real worktraining from their mothers, while their sisters, as they grow up, learn progressively to tend fires, cook and weave. As the boy's role in his house seems to become less and less relevant, and he is less and less able to fill his time meaningfully, he turns increasingly to antics to get attention from his all-too-busy mother and sisters."

(Chodorow, ibid:288,13)

Whitings konklusioner er, at der ikke er nogen signifikant forskel på "egoisme" og "altruisme" mellem drenge og piger fra 3-6 år, men drenge fra 7-11 er mere "egoistiske" end piger, og piger fra 7-11 er mere "altruistiske" end mænd.

Men de mener ikke, at dette afspejler biologiske årsager til kønsroller og arbejdsdeling: derimod er personlighed og adfærd kulturelt bestemt og indlært, og de paralleller, der er fundet i undersøgelserne, er parallelle mellem kulturelle og kønsmæssige forskelle. De hævder, at personligheds- og adfærdsmæssige karakteristika indlæres under indlæringen af arbejdet ("the more general personality and behavioural characteristics which facilitate the work"). I undersøgelsen af hvorvidt personligheden hænger sammen med husholdsstrukturen, konkluderer de, at kulturer med de mest "altruistiske" børn har kernefamilier eller mor-børn hushold, mens de "egoistiske" trætte skulle udvikles specielt i kulturer med udvidede familier.

De altruistiske træk er altså voksen-rolle forberedende i pastorale samfund og landbrug med husdyrhold, mens de er "time-filling" i samfund, hvor drengen ikke kan opføres i mandlige aktiviteter (fordi han opholder sig i kvinde-børn-gruppen, og mande-arbejdet foregår uden for denne gruppe). Chodorow mener, at egoistisk adfærd hos begge køn kan være et udtryk for at børnene ikke kan indplaceres i den voksne verden. (ibid:266).

Chodorow har også en forklaring på hvorfor socialisering er mere kønsdifferentieret i store husholdsenheder end i små: I små enheder har man oftere brug for at inddrage børnene, såvel drenge som piger i alt forefælder de arbejde, som substitut for moderen, mens man i store enheder vil kunne finde andre voksne til at gøre det. I små enheder må kvinden og manden tage hinandens roller ind imellem, derfor kan der ikke være så store socialiseringsforskelle. (ibid:270).

Kompleksiteten i produktionen spiller også ind på socialiseringen: i den lidt komplekse produktion går børn tidligere ind i produktionen, og de bliver "fungerende medlemmer": børnene kan se grunden til at de skal udføre det pågældende stykke arbejde, og se resultatet af deres arbejde. Desuden er det ofte sådan, at kvinden i denne samfundstype deltager i produktionen, således at yngre børn må klare hjemmearbejdet.

I komplekse samfundstyper er det mere usikkert for børn hvad deres fremtidige rolle i produktionen bliver, og de kan ikke umiddelbart se resultaterne af deres indsats: dette gælder nok i større udstrækning for drenge end for piger "for whom there is always some basic household and childcare work that they can understand and expect to do, and whose relevance is immediately perceptible." (ibid:267).

Chodorow fremhæver den mangel på symmetri, der er i børns opdragelsessituationer, som Whitings beskrev: piger lærer såvel den compliant/altruistiske som den assertive adfærd fra en kvinde, mens drenge lærer den compliant/altruistiske fra en kvinde, og den assertive adfærd fra en mand. De compliant/altruistiske træk er mere i overensstemmelse med en aktualitetsorientering, og den egoistisk/assertive "is likely to be a time-filler for someone who does not have a definite role. There is no necessary relation between "egoistic" behaviour and adult role" (268); det assertive element passer altså til den voksnes rolle, ikke til barnets.

"Pressure toward "assertion" and "egoistic" behaviour seems to exist in societies where there is no "obvious" and simple relation between children's role and adult role, societies in which "characters are formed" rather than "roles learned". This seems to be THE major characteristic of what it means to be trained to "masculine", to perform a (typically) "male" role." (268)

Og videre siger hun, at i samfund hvor børn lærer det virkelige arbejde, lærer de feminin adfærd; i samfund, hvor der ikke er kontinuitet mellem børnenes og voksenverden, lærer de maskulin adfærd.

"The extent to which sex-role socialization differs in ways we would expect, whether differentiation is great or small, reflects the difference in the extent to which boys wait, while girls do not, to be integrated into the adult world of work." (269)

OM IDENTITET OG KØNSROLLE.

I primitive samfund er det lettere at lære de kønsskille, og for piger er det at blive kvinde en mere kontinuerlig og forståelig proces end det er for drenge at blive mænd. M. Mead fandt, at maskulin identifikation kom gennem en differentieringsproces. De vil umiddelbart identificere sig med det "forkerte" køn.

"...boys are deprived of the possibility of modelling themselves meaningfully after tangible adult male roles or of being initiated gradually into adult world." (271)

I forhold til komplekse samfund, mener Chodorow at socialiseringen af begge køn er mere kontinuerlig, og derfor at identiteten er mere stabil i primitive end i komplekse samfund. En distinktion, som både karakteriserer og forklarer pigers og drenge's relative vanskelighed med at opbygge en kønsmæssig identitet, er, at piger og kvinder ER, mens drenge og mænd GØR: den feminine identitet er "tilskrevet", den mandlige "erhvervet" (272). Som Mead siger, "maleness has to be reearned each day", og Mead fremhæver videre at mandidentifikationen er svær i "usikre" perioder, indtil han kan realisere sin seksualitet. I Simone de Beauvoirs 2. Køn beskriver hun pigers opdragelse i kontrast til drenge, og siger at en piges naturlige tilbøjelighed også er at GØRE, men hun socialiseres til at være objekt, og at begrænse sig til "the sphere of immanence".

Overalt er kvinden den primære socialisator, dvs at hun bliver "samvittighedens stemme" for begge køn; børnene må på et tidspunkt afvise deres mor, for at udvikle en selvstændig personlighed.

Effekten bliver for drenge, i følge Horne, FRYSTEN for kvinder. Denne frygt kan overvindes, hvis magten kan identificeres og externaliseres. En måde er at gøre kvinden til noget 'glorified' og 'admirable': noget stort skal ikke frygtes; eller ved at nedgøre og nedværdige kvinden: et frygtet noget så simpelt er latterligt. 7)

Chodorow understreger, at det er vigtigt for manden at magt og prestige attributter gøres maskuline, eller som hun siger at "whatever cultural role accrues to male is....accorded power and prestige" (ibid:275). Dvs mandesaktiviteter uanset deres indhold er vigtige aktiviteter. Chodorow refererer til Mead, som et sted siger det vil:

"...culturally frequently phrase achievement as something that women do not or cannot, rather than directly as something which men do well."

(cit. i Chodorow, ibid:275)

Drenge er under stærk indflydelse fra moderen, da hun er den primære socialisator; de karaktertræk, han måtte tillægge sig fra hende, må på et tidspunkt fortrænges. Der er fremsat mange forklaringer på, hvordan denne fortrængelse sker, gennem initiation fx. Frykten er internaliseret i drengen, og mange kulturer har udviklet institutioner for drengene til at komme af med disse primære kvindetræk.

Chodorows konklusion:

"It is not sufficient to attribute the devaluation of female work roles and personality to external and conscious 'dread of women', to known fear of women's power. Rather, it must be attributed to fear of that womanly power which has remained within men - the bisexual components of any man's personality." (ibid: 281)

Om kvinders identitet vs præference, og om de psykologiske effekter af socialisering af kvinder tør Chodorow ikke udtale sig:

"...evidence on conflict about the feminine role and its causes. comparable to that on cross-sex identity in males, is so scanty that even hypothesizing about what must 'logically' be the case seems unacceptable."

(ibid:282)

I sin artikel fra 1974 har Chodorow beskæftiget sig med sammenhængen mellem familiestruktur og den kvindelige personlighed, ud fra den betragtning at forskelle i drenge og pigers udvikling skyldes det universale faktum, at det er kvinderne, der føder børnene, og det er dem, der varetager socialiseringen af piger. Men det er vigtigt at undersøge hvilke interpersonelle relationer, der legitimerer og giver mande- kvindeadfærd mening.

Jeg vil diskutere denne artikel som indledning på det næste afsnit, der nærmere skal diskutere opsplitningen i privat, domestisk sfære og offentlig, samfundssfære, og familiens funktion. Ud over Chodorow vil jeg diskutere

Rosaldo og Leacock.

OM UDVIKLINGEN AF DEN KØNSSPECIFIKKE PERSONLIGHED.

Chodorow slår fast, at socialisering, eller bevidst opdragelse, ikke skaber personligheden; den må ses som resultat af barnets socialtrelaterede erfaringer fra den tidligste barndom.

"The nature and quality of the social relationship that the child experiences are appropriated, internalized, and organized by her/him and come to constitute her/his personality. What is internalized from an ongoing relationship continues independent of that original relationship and is generalized and set up as a permanent feature of personality."

Personlighedsdifferentieringen starter før etableringen af kønsidentiteten (herved forstås C. indlæringen af hvad mande/kvinde adfærd kræver af bestemt opførsel eller bestemte følelser.) Differentieringen sker i den præedipale fase; relationerne mellem henholdsvis mor og søn, og mor og datter er forskellige, idet den første er præget af opposition og den anden af identifikation, der kan udvikle sig til en dobbelt identifikation (Chodorow: 1974:47).

Drengens kønsidentifikation: bliver en POSITIONAL identifikation; nogens bliver PERSONLIG (49): For drengen er etableringen af kønsidentiteten et problem: han vil overvejende definere sin maskulinitet i negative termer: negere tilknytning til andre, han vil differentiere sig selv fra andre (51), og vil undertrykke og degradere feminitet. (C. er her tydeligt inspireret af Horney). Hans identifikation med faderen foregår ikke inden for følelsesmæssigt etablerede rammer - det er en POSITIONEL identifikation. Han vil iflg Chodorow forsøge at internalisere og lære "components of a not immediately apprehensible role."

For pigen er feminitet og kvinderollens aktiviteter "immediately apprehensible in the world of her daily life" (51): Hun identificerer sig med moderen og andre kvinder. Kønsidentitetsudviklingen indebærer en accept af rollen: identifikationen med moderen er PERSONLIG og foregår inden for rammerne af en følelsesmæssig stabil situation, og denne situation er yderligere kontinueret i forhold til den primære socialisering.

I bedste Freud-forstand går hun videre med at konstatere, at pigens problem er at "she must transfer her primary sexual object choice from her mother and females to her father and males." (ibid:52). Pigen lærer sin

stille krav ved at inkludere faderen- i en biseksuel triangel.

Den voksne personlighed er ligeledes kulturelt determineret; men den kulturelt forventet personlighed og adfærd er ikke bare indlært.

"Father, certain features of social structure, supports by cultural beliefs, values, and perceptions, are internalized through the family and the child's early social object-relationships. This largely unconscious organization is the context in which role training and purposive socialization take place." (ibid:54, min understregning)

ISOLERING OG DENS SOCIALE KONTEKST.

Udøvelse af en kønsrolle og social interaktion bygger på og udvikler den hovedsagelig ubevidste udvikling. Chodorow refererer til forskellige forskere, der mener at have isoleret distinkte mande- og kvinde personlighedsstræk. Bakan har udviklet begreberne "agentic" og "communal", som C. G. Jung også anvender (55). 8) Cohen 9) nævner, at "embeddedness" er karakteristisk for kvinderolleindlæringen på tværs af sociale skel (klasse, etnisk tilhørsforhold o.a.) (56-57). Chodorow mener selv, at

"...a quality of embeddedness in social interaction and personal relationships characterizes women's life relative to men's." (ibid:57)

DEN SOCIALE STRUKTURS IMPLIKATIONER FOR KVINDESOCIALISERINGEN.

Det er karakteristisk for det vestlige samfund, at kvinden får sin primære identitet inden for familien, at skyldkomplekser forfølger hende til en grad, der kan føre til identitetstab. 9)

Chodorow mener, at kvinder i matrifokale samfund udvikler et psykisk stærkere ego, og hun belyser dette med eksempler fra London (Young & Wilmot), Java (Certz) og Indonesien (Siegel); alle eksempler viser, at mor-datter relationen er meget tæt (61)

"...women in matrifocal societies remain in definite connections with others, but relationships are characterized by mature dependence." (ibid:62)

Moderskab er ikke det samme som uafhængighed, der er forskel på moden og infantil afhængighed; nægtelse af afhængighedsrelationer er typisk maskulin personlighed, og en sådan nægtelse afspejler vedvarende konflikter omkring den infantile afhængighed. (62). En moden persons uafhængighed viser sig i at hun/han ikke brøder sammen, når hun/han står alene. Ikke i uafhængighed

af behov for andre relationer; denne slags uafhængighed vil den modne person ikke sæge (62). Chodorow refererer her til Guntrips distinktion mellem 'moden' og 'umoden'.

OM KVINDER I MATRIFOKALE SAMFUND. 10)

Kvinder vinder status og prestige, når de bliver ældre; deres primære rolle udspilles ikke som unge mødre. På samme tid kan kvinden være vigtig bidrager til familiens økonomi, som på Java og i East London, og i alle 3 samfund har de kontrol over virkelige økonomiske ressourcer. Alle disse faktorer giver kvinderne en selvtillid, der er uafhængig af relationerne til børnene. Endelig eksisterer der stærke bånd mellem kvinder i disse samfund, noget som kommer til udtryk i gensidigt samarbejde og hyppig kontakt. Mens børnene er små, vil en moder tilbringe megen tid i selskab med andre kvinder, og ikke være isoleret med sine børn (63); det vil altså sige, at datteren har flere socialisatorer, og datterens identifikation med moderen bliver en identifikation med en stærk kvinde med tydelig kontrol over vigtige livssfærer, og hvis selvtillid afspejler dette (63). Denne identitet involverer her en accept, en positiv vurdering af pigen, ikke en indrømmelse af underlegenhed (63).

Dette må ses i kontrast til vesten, hvor kvindeidentifikationen er ensbetydende med en identifikation med en undervurderet, passiv moder, og den personlige identifikation er med en moder, hvis selvagtelse er lav. Pigen selv identitetskriser er således at

"conscious rejection of her oedipal maternal identification...remains an unconscious rejection and devaluation of herself, because of her continuing preoedipal identification and boundary confusion with her mother." (ibid:65)

Denne mangel på selvagtelse er en konsekvens af kvindens ISOLEREDE placering i samfundet.

I stærkt patriarkalske samfund (patrilokale, patrilineære, med en kvindedegraderende ideologi - som ISLAM fx praktiseres) behøver der ikke at foregå en overførsel af den kulturelle nedvurdering til personlig mangel på selvagtelse. Chodorow nævner et eksempel fra Marokko, hvor kvinderne lever meget i grupper, og hvor de har kontrol over den domestiske sfære: der er de samfundsmæssigt isolerede, men de er isolerede i grupper, og de får ikke udelukkende deres identitet bekræftet, og deres selvagtelse, gennem børn. Døtre i dette samfund betragtes som allierede over for undertrykkelsen:

"... a daughter develops relationships of attachment to and identification with other adult women. Loosening

her tie to the mother therefore does not entail the rejection of all women." (ibid.:66)

Denne type binding mellem mor og datter er ikke baseret på gensidig overengagement i hinanden, men på gensidig forståelse af deres undertrykkelse, hævder Chodorow (66).

Artiklen er stærkt generaliserende i sit forsøg på at skabe indsigt gennem kontrast mellem kvindernes situation i hushold, der er matrifikalt organiserede, og den vestlige kernefamilie, når den er allermest pauper.

Hendes idé om, at kvindesammenholdet i de matrikalske kvindegrupper skulle være baseret på en fælles forståelse af undertrykkelsen, er nok lidt vel dristig.

Men i hvert fald er det vigtigt, at hun har påpeget sammenhængen mellem den isolerede situation i kernefamilien og den ideologiske reproduktion af underlegenhed, der foregår under socialiseringen af piger.

MICHELLE ZIMBALIST ROSALDO.

ROSALDO onstiller i sin artikel fra 1974 oppositionen hjemmesfæren (domestic) vs den offentlige (public) som basis for en strukturel ramme, der kan identificere og udforske kvindens og mandens placering i psykologiske, kulturelle, sociale og økonomiske aspekter. (Ros.:1974:23)

"we can identify the implications of female power, value, and status in various cross-cultural articulations of domestic and public roles."

(35)

Hun hævder, at domestic/public som referenceramme er "a universal framework for conceptualizing the activities of the sexes." (23) Reproduktionen af kønsrollerne foregår ved at pigen vertikalt integreres i voksenverdenen, hun får 'udleveret' et forbillede under socialiseringen, og udvikler et "svagt, usikkert, men trygt og kærligt ego" (25-26). Hun opnår sin status i forhold til mænd. For drengens vedkommende kommer det til at præge ham, at han allerede fra meget lille etablerer bånd uden for den domestiske enhed; han går ind i peer-grupper (grupper med jævnaldrede drenge) på tværs af de domestiske enheder: disse peer-grupper er defineret i opposition til familien, og de forbereder ham på bruddet med familien, til de individuelle præstationer. Han opnår sin status i forhold til et hierarki. Drengen etablerer

altså 'public ties', men pigen er bundet til hjemmet. (25)

Rosaldo mener, at mændenes autoritet hænger sammen med at de er borte fra den domestiske sfære, på den måde er de

"free to build up rituals of authority that define them as superior, special and apart..." (ibid:27)

Her kunne man så spørge Rosaldo, hvorfor mændene skulle reproducere et ideologisk magt-hierarki, der implicerer kvinderne, når deres kontakt med dem er minimal?

Rosaldo hævder, at jo mere manden er integreret i den daglige produktion "...in the cooperative work situations of daily life..." (27), jo mere trues deres integritet. Hun giver som eksempel herpå at mændene hos Tuaregerne bærer slør, for i det mindste at have ansigtet for sig selv. Hos nomaderne, mener hun, er de sociale roller ofte tvetydige og overlappende "because of a preference for endogamy and bilateral reckoning of kin" (27). Denne afstand stemmer ikke overens med de resultater, som BBC og BBC-fundt frem til. Men DISTANCE, fysisk og rituel, er altså noget af trakt, fordi den tillader mændene at manipulere med deres sociale omgivelser, at undgå intim interaktion til daglig, og dermed at kontrollere deres sociale omgivelser (27). Separate = sacred, dvs mændene udvikler i deres distance et image af integritet og værdi.

Rosaldos forklaringsmodel er problematisk: en mand, der er borte, som altså ikke umiddelbart kan kontrollere den daglige reproduktion, opbygger et rituel/ideologisk hierarki, der reproducerer og forstærker hans magt, hvorimod kvinden og sin sociale interaktion, intimitet, og det faktum, at familien fastholder hende i den rolle, ikke har nogen kontrol, men er underlagt manden. Rosaldo hævder, at kvinder ikke kan manipulere med deres image, fordi det er offentligt synligt (28), "the rituals of authority are not available to women" (28).

Hun forklarer ikke, hvorfor kvinder lader sig kontrollere af manden ideologien, hvorfor ligger de under for 'det mystiske på afstand', når de selv faktisk kontrollerer en vigtig del af samfundets produktion og reproduktion? Senere fortæller hun, at kvinder netop kan organisere sig, når mændene er væk. "When men live apart from women, they cannot in fact control them, and unwittingly they may provide them with symbols and social resources on which to build a society of their own." (39)

Socialiseringen af piger er præget af en kontinuitet, som de får tilskrevet gennem deres eget køn, og som legitimeres og bekræftes gennem en kontinuerlig interaktion med gruppen omkring moderen.

Drengens socialisering er diskontinuert, han skal bryde med sin oprindelige gruppe, og starte et individuelt 'ræs'; for manden bliver erhvervet hans status. Hierarkier og institutioner afspejler de forskellige trin i erhvervelsen af mandestatus'en, hvorimod

"in most societies we find relatively few ways of expressing the differences among women."
(ibid:28)

Traditionelle beskrivelser fremhæver mandens differentierede rolle, mens kvindearbejdet og kvindeverdenen nærmest fremstår som noget universelt - deres sociale rolle er defineret af alder alle af deres relationer til mand.

Fx begrebet 'udveksling af kvinder', der hviler på en antagelse om en universel kvinderolle (29).

Kvinder identificeres i forhold til deres seksuelle funktioner: en høs (i europæisk forstand) er en kvinde, der sover med djævelen, en nonne er en kvinde, der gifter sig med sin gud. Kvindelig seksualitet er blevet opfattet som 'farlig', 'polluted' (Douglas).

Men kvindeverdenen er selvfølgelig differentieret, bestemt af samfundsmæssige forhold: fx er der ulige konsekvenser for en kvinde, der bliver enke blandt højkaste- og blandt lavkaste indere (33-34).

Også PRODUKTIONEN er opdelt i domestic og public. Kvindernes økonomiske organisering er mindre offentlig end mænds, de arbejder individuelt eller i små grupper og deres produktion er primært rettet mod familien.

"it seems that a domestic/public asymmetry is general in economic forms and human organization as in other forms. Advanced and capitalist societies, although they are extreme in this regard, are not unique."

(35)

Kvindens status ændres, iflg Rosaldo¹⁾, når hun går ind i den offentlige verden og når 2) manden går ind i den hjemlige verden.

Kvinden har den laveste status hvor hjem og offentlighed er strengt adskilte, især hvor kvinder er isolerede under én mands autoritet. Hendes status bliver højere der hvor hun overtager mandens rolle (men det

er ofte kun elite kvinder, der får uddannelse etc.), hvor hun etablerer sociale bånd, eller hvor kvindeverdenen rangordnes (iresserkvindernes organiseret hjemme- og landbrugsarbejdet) (36 og 37). Jo mere den domestiske og den offentlige sfære integreres, jo mindre differentierede bliver kvindernes roller, hævder hun (39). I 'egalitære' samfund kontrollerer mænd ritualer og symboler, men deres autoritet mindskes gennem deres deltagelse i husarbejdet (40).

"An egalitarian ethos seems possible to the extent that men take on a domestic role" (41)

Konkluderer hun, som Chodorow, der mente, at man kunne ændre kvindernes ved at få flere mænd ind i familien som socialisatorer.

ELEANOR LEACOCK.

For Eleanor Leacock hænger kvindeundertrykkelse nøje sammen med at kvindens socialt nødvendige arbejde er blevet isoleret, organiseret i familien, adskilt fra den større slægtsgruppe.

Det er ikke kvindens evne til at føde børn, der er grund til at de er mere hæmmede i deres mobilitet, det at være gravid har ikke været noget handicap under de mest primitive forhold, og er det heller ikke i dag, under det højt udviklede industrisamfund.

Det hænger heller ikke sammen med at kvindens andel i fødevarerproduktionen faldt, da mændene overtog landbruget, og kvindeundertrykkelsen fulgte heller ikke automatisk af at husdyrene blev mere vigtige, selv om kvindens status dog faldt i forbindelse med pastoralisering.

"What was basic was that these transitions occurred in the context of developing exploitative relations where control ownership was being undermined, the communal group broken up, and the individual family generated out as an isolated and vulnerable unit, economically responsible for the maintenance of its members and for the rearing of the new generation. The subjugation of the female sex was based on the transformation of their socially necessary labor into private service through the separation of the family from the clan. It was in this context that women's domestic and other work came to be performed under conditions of virtual slavery. The separation of the family from the clan and the insti-

tution of monogamous marriage were the social expressions of developing private property; so called monogamy affords the means through which property could be individually inherited."

(Leacock:1971:40-1, min understregning)

I sin artikel fra 1975 redegør hun for sin opfattelse af familien som økonomisk enhed som værende årsag/oprindelse til kvindeundertrykkelsen.

Hun indleder med at sige, at spørgsmålene om familiens oprindelse sammen med spørgsmålene om national undertrykkelse har været underordnet i videnskabelige, marxistiske analyser.

Angående national undertrykkelse: Det var indlemmelsen at staterne i verdensmarkedet, der transformerede dem til kapitalistiske stater, iflg Marx, derfor har kapitalismen historisk set været uadskillelig med undertrykkelse og brutalitet.

Marx har analyseret udbytningens natur, som et princip, og derfor var udbytningen som sådan ikke relateret til farve, race eller køn. Klasseundertrykkelse er teoretisk set blevet adskilt fra andre former for undertrykkelse: dette kalder Leacock "a soporific sociological enterprise - not a marxist analysis" (1975:602).

"Class exploitations and racial and national oppression are all of a piece, for in their joining lay the victory of capitalist relations" (602-3), for det var undertrykkelse på verdensniveau, der gjorde det muligt for det europæiske borgerskab at etablere nye relationer til erstatning for de feudale. RASCISSME deler verdens arbejdere (604).

Relateret til kvindeundertrykkelsen: denne hidrører ligeledes fra en tid langt før de kapitalistiske klasserelationer dominerede; den hidrører fra oprindelsen til klasserne.

Antropologerne har behandlet kvinderne som passive udvekslingsobjekter, Fox og Lévi-Strauss får æren for dette, og generelt præges udsagn om kvindens stilling i primitive samfund af en total mangel på 1) historisk perspektiv:

At generalisere fra tværkulturelle data, der næsten alle er indsamlet i det 20 århundrede, er at ignorere de ændringer, der har fundet sted de sidste 500 år som et resultat af de primitive samfunds underordning under først

den europæiske merkantilisme og siden den verdensomfattende kolonialisme og imperialismen.

En af de mest betydelige ændringer, der skete som følge af kolonialismen var at kvindens status forringedes kraftigt i forhold til mændenes. (605)

Udsagnene præges 2) af en teoretisk svaghed: Ved at fremstille kvinde-spørgsmålet som et magtspørgsmål i absolut forstand, som: manden der er dominerende, der har AUTORITETEN, ignoreres igen verdenshistorien, og den totalitet, som den tribale besluthedsstruktur udgør, omdannes til spørgsmål om magt i vor forstand.

Som et eksempel på at "the dispersed nature of decision making in pre-class societies" ignoreres, nævner hun et eksempel fra Congo (the Balonda) (606-7), som iflg Murdock skulle have et stærkt mandligt lederskab. I virkeligheden viser det sig, at netop dette samfund havde nogle stærke kvindelige ledere, der refereres for at have sagt, at ledere "always must wear the appearance of robust youth, and bear vicissitudes without wincing."

Tilstedeværelsen af kvindelige ledere er ikke et udtryk for et tidligere matriarkat, men en nøgle til forståelse af hvorledes disse samfund fungerede som kollektiver (607).

Et andet eksempel er Leacocks eget feltmateriale fra Masani/Bradford: her har etnografer ligeledes rapporteret mandligt lederskab, men det, der i virkeligheden var tale om, var en kollektiv struktur, hvor hvert enkelt samfundsmedlem var uafhængigt, og denne uafhængighed var nødvendig for samfundets beståen (608). Men pelshandelen har totalt undergravede den økonomiske basis for den multifamiliale kollektive gruppestruktur; først med handelen fik lederne og andre mænd indflydelse over de andre, for di de blev mellewmænd i handelsrelationer, eller ledere under modstandssituationer. (610)

Under KOLONIALE tilstande blev den private og den offentlige sfære delt i mandlige og kvindelige områder. Men at betragte de senere opståede ledere som nogen, der havde haft ultimativ autoritet i det tidligere tribalsamfund

"is to distort the structures of society in which relations with outside groups were not yet combined with an internal economic basis for the exercise of individual power." (ibid:610)

Hun understreger, at beslutningsstrukturens kompleksitet er blevet misforstået, når der har været tale om de primitive samfund, hvor husholdet var kommunen, hvor hun mener, at de ældre, såvel kvinder som mænd, tog beslutninger.

ET TILBAGEBLIK

Når jeg i min opgave har valgt at diskutere relativt nye tekster, er det ikke fordi jeg underkender den forskning, der tidligere har fundet sted omkring socialiseringsproblematikken. Culture & Personality skolen og dens udløbere har betydet en del for de præsenterede tekster.

Margaret Mead diskuterer hvorledes forskellige samfund overfører sin kultur til den næste generation, socialiseringsprocessen; den indgik som en vigtig del af hendes bøger, selv om disse hovedsagelig beskæftiger sig med pubertet og seksualitet. Hun mente, at det er igennem intensivt at studere børneopdragelse, at man ser, hvorledes et samfundsmønster udvikler sig, hvilke normer og værdier generationerne overfører. Mead præsenterede de kulturelle variationer, og forklarede ikke årsagerne til disse kulturelle variationer. Irene Svensson siger i sin kritik af Meads opfattelse af socialisering:

"Denna till synes historiska och dynamiska studie av socialisering döljer det faktum att ett verkligt dynamiskt och historiskt perspektiv saknas. Ett perspektiv som sätter barnupfostran i relation till den sociale och ekonomiske förändring som skett i hela samhället och förklarar orsakssammenhangen. Det betyder att man inte enbart inriktas på en beskrivning av den mer begränsade överföringen av normer och värden från en generation till en annan, utan förklarar orsaker till denna förändring och relaterar dessa förändringar i livsvärden till ett totalt samhällsperspektiv.
(Svensson:1973:12)

Aberle siger i sin artikel fra 1961, at Child og andre repræsentanter fra C G P skolen primært har studeret børneopdragelse med den hensigt at undersøge dens effekt på udviklingen af personligheden, snarere end som produkt af specifikke træk i kulturen (Aberle: 1961: 381); dvs:

børneopdragelse ses som ÅRSAG, og personlighed og kulturtræk som EFFEKT.

Om CGPs forskellige retningers behandling af årsagerne til socialiseringsmønstre, siger han, at nogle af antropologerne ser socialisering som den primære årsag til kulturfænomener, men uden at undersøge, hvorfor medlemmer i bestemte typer af samfund ligner hinanden i adfærd, i stedet for at det skulle være den rene tilfældighed.

En anden retning ser på relationen mellem socialisering og personlighed: "folk, der er opvokset under en given form for socialisering reproducerer denne form, fordi de personligheder, de har udviklet, gør det påsende at gøre det" - altså en statisk ringslutning.

En tredje retning mener, at der under socialiseringen kan være indlært træk, som gør det muligt for dem, der er socialiseret, at andre visse træk i den videre socialisering. Igen et fokus på socialiserings-personligheds relationen, omend med mulighed for ændringer. (382)

Aberles egen mening er, at de variationer man kan se i socialiseringsprocesser ikke selv er et resultat af socialisering eller af personligheder, men af faktorer, der ligger uden for denne proces: de socio-økonomiske, økologiske og teknologiske faktorerers indflydelse på de socialiserende enheder (familier, aldersgrupper og skoler) (383). Han mener, at man bør isolere visse faktorer i undersøgelsen af socialisationsprocessen, man må klassificere socialisationsprocessen i agenter - mål - teknik - tid, for

"only when the nature of the wider system is understood, and the adults' roles are seen not merely as cultural givens but themselves as cultural products, can the requiredness of the aims of the socializers be adequately comprehended."

(ibid:391)

I Aberles tekst er der ansatser til en forståelse af at socialiseringsfænomener må forstås enten som reflekterende samfundets produktionsrelationer, og den samfundsmæssige reproduktion af hierarkier, eller som resultater af den umiddelbare produktionsproces, men han tør ikke begive sig længere ud i en tilnærmelse til disse problematiseringer.

Min korte omtale af Margaret Mead kan måske synes ret overfladisk i betragtning af, at hun er en af antropologernes klassikere på socialiseringsområdet. Når jeg har tilladt mig dette, er det dels fordi, der i irenes lzb er produceret mængder af papir om Margaret Mead (her Svenssons kritik er en af de klareste og mest relevante); jeg tror lige, at

jeg kan bidrage med konstruktive nye tanker om denne teoretiske retnings begrænsninger.

Desuden har jeg fundet at spørgsmålet om kønsspecific socialisation på en meget frugtbar og spændende måde er blevet inddraget i de sidste års kvindestudier og marxistiske studier inden for antropologiens rammer.

Meillassoux, O'Laughlin, Aaby & Christensen o.a. har opstillet : meget spændende forklaringer på, hvorfor det var kvinden, der led det verdenshistoriske nederlag, en forklaring, der i sin kvalitet rækker langt ud over Engels' og de Engels inspirerede produkter (bl.a. Sacks og Leacock).

Ven når det drejer sig om en forståelse af hvorledes de kønsundertrykkende roller kan reproducere, er disse værker utilstrækkelige; her må vi tv. til de psykoanalytiske tilnærmelser, i denne opgave eksemplificeret ved Gayle Rubin og Nancy Chodorows artikler. Især Rubins arbejde repræsenterer en meget spændende nytænkning inden for problematikken, og der bør absolut arbejdes videre i den retning, hun er startet ud.

"Svaret" på opgaven må ganske kortfattet blive, at

- 1) der er antropologer, der har opfattet kønsforskelle som biologisk bestemte, Roheim for eksempel: Han skrev sin "Psykoanalyse Primitiver Kulturen" efter at han i 1929 var taget til Ny Guinea og Australien for at efterprøve Freuds teorier om de basale barn-forældre konflikter, om ødipuskompleksets universalitet.

Roheim var så fixeret på ødipuskompleksets universalitet, at han efter Marvin Harris' udsagn mente, at "anyone who denies this is suffering from a repressed Oedipuscomplex of his own and should at once rush off to be analyzed." (Harris:1968:248).

Roheim vendte sig mod Malinowsky, der havde hævdet, at den barn-forældre konflikt, som Freud havde observeret i et patriarkalsk samfund, udviste en ganske anderledes struktur, når man studerer et moderretsligt samfund: Roheim var vildt forarget (iflg. Reich) over at Malinowsky havde anvendt psykoanalysen i sin forskning, "han, som ikke engang havde lært, endstige forsøgt at tyde en drøm"; (hertil kommenterer Reich, at Malinowsky på aldeles glimrende vis har anvendt psykoanalysen i sin forsk.

ning, mens Roheims anvendelse af den samme har været aldeles katastrofal, (Reich:1932:104)).

- 2) Der er antropologer, der har bestemt kønsroller og socialisering som overbygningsfænomener, uafhængige af den økonomisk-historiske kontekst (ex: C & P skolen).
- 3) Der er antropologer, der har set sammenhængen mellem forskelle i socialiseringsmønstre for de to køn og den umiddelbare produktion i samfundet (ex: BBGC)
- 4) Der er antropologer, der har begrebet, at socialiseringsprocessen er et udtryk for reproduktionen af den samfundsmæssige ideologi, som igen er underlagt bestemmelser i den økonomiske produktion og reproduktion og
- 5) der er antropologer, der har 'forfinet' denne analyse af den samfundsmæssige reproduktion af ideologien med bidrag fra psykoanalyser.

Jeg har ikke beskæftiget mig så meget med den SEKUNDÆRE SOCIALISERING, med uddannelsessystemer fx, selv om dette er et oplagt antropologisk emne; derfor vil jeg afslutningsvis referere til Leacock's analyser fra forskellige skolesystemer, for at opridsse nogle ansatser til nye problemer, der:

I en sammenligning med skolesystemet i New York og i Zambia konstaterer Leacock, at i stedet for at fremme demokratiske processer - alle har lige muligheder for at gå i skole, få uddannelse - forstærker skolen beskæftigelsehierarkiet over generationer. (Leacock: 1975:240)

Skolens socialiserende funktion i Vesten skader børnenes uddannelse (education): børn socialiseres til middelklassenormer, ikke til at tænke "videnskabeligt": at problematisere, evaluere, drage konklusioner etc. Indsigt i hvordan samfundet fungerer opnås ikke engang på college-niveau.

Op dette system sender 'eksperter' til udviklingslandene!

Selv om disse lande vil vælge deres eget uddannelsessystem, er de meget præget af den økonomiske og kulturelle afhængighed, den sidste man festeret gennem de allerede introducerede uddannelser under kolonitiden (241)

Under feltarbejde i Zambia 1970 ville Leacock se på mulighederne for alternativer. Hun undersøgte:

1. Relationen mellem den rolle, som skolen spillede for børnene som forberedelse til et voksenliv og børnenes, lærernes og forældrenes holdning til skolen.
2. Relationen mellem skoleforløbet og børnenes erfaringer uden for skolen.
3. Relationen mellem det vestligt prægede uddannelsesforløb og progressive læreres forståelse af hvorledes børn kan lære at klare sociale og teknologiske problemer på en kreativ, humanistisk og rationel måde.

Hun undersøgte disse problematiseringer gennem interviews med de involverede: børn, forældre, lærere, andre voksne. Ved at få beskrevet børns lege og sange: ved at få oversat børnefortællinger, og ved at overvære undervisningen.

Artiklen fra 1976 handler om de negative konsekvenser af vestlig bistand, som hidrører fra eksperternes manglende forståelse af hvilken ideologi de overfører (i og med at de ikke er bevidste over for de økonomiske og politiske bånd, som Vesten lægger på Afrika).

Lærerne og eksperterne opererer med et moderniseringsstræb, der er totalt fejlagtigt, og er ligeledes influeret af begreber som 'fattigdomskultur', hvori der implicit ligger en formodning om, at fattige børn er mindre begavede.

Undersøgelser har vist, at det er i lærernes adfærd man skal finde de forskellene på 'fattige' og 'rige' klassers undervisningsforløb. (Se Leacock: 1970).

Fattige børn kan have vanskeligheder, som 'de rige' kan, men 'de fattige' og deres forældre er ofte ivrige efter at ungerne skal lære noget:

det er skolen, der ødelægger børnenes spontane interesse, og det er skolen, der spiller den aktive rolle i socialiseringen af ungerne til outsiders. 11)

ILLICH (1970) kritiserer uddannelserne i den tredje verden, og mener, at de i høj grad er strukturerede til at holde ungerne, 'de fattige', uden for mulighederne for socialt og økonomisk advancement.

Der er mange eksempler på evalueringer af skolesystemer i u-lande der refererer til den racistiske ideologi, som 'fattigdomskultur' og andre stereotyper og opfattelser repræsenterer, enten åbent, eller oftest indirekte.

Leacock fandt mange træk i børnenes liv uden for skolen, der o-muntrede dem til humanisme og rationalitet, og konservativ traditionalisme fandtes ikke i de afrikanske samfund, men i de autoritære missionsskolesystemer, som missionærerne havde indført, og som stadig eksisterer inden for rammerne af et neokolonialistisk system.

Et plus ved missionsskolerne er at de lærer folk at læse, men et stort minus er, at de lærer den europæiske kultur, altså 'den viden', og de kvalificerede dem til højst til at indtræde på nederste skala i kolonialadministrationshierarkiet.

Traditionel uddannelse op til indvielsesriterne var også på og autoritær, men indlæringen af teknologiske og sociale færdigheder foregik frit, gennem leg - deltagelse og forsøg. Og den cognitive erfaring, som ungerne fik under leg var meget betydningsfuld for senere oplæring - og særdeles progressiv efter nutidige vestlige pædagogiske idealer! (244)

TESTS anvendes også i udviklingslandene, men her er de om muligt endnu mere vanvittige end i vesten; fordi de er udarbejdet inden for rammer som er totalt ukendte for afrikanske børn. Tests, der er tilpasset afrikanske forhold, dvs relateret til ungerne tidligere erfaringer, viser, at der ikke er så stor forskel på begavelse, som de typisk-vestlige tests viste (245).

Testene er kodet ind på at intelligens = evnen til rational og abstrakt tænkning, ud fra en forestilling om, at den viden, der er karakteriseret i vesten er et produkt af individuelle tankeprocesser, med disse karakteristika. Ikke-vestlige børns 'manglende evne' til at tænke abstrakt forklæres med reference til et filosofisk anderledes tanke-system, kulturelt - i stedet for konkurrenceorienteret.

NOTER:

Leacock fortæller, at en af de vigtigste forskelle på børnene i Zambia og N Y var, at de afrikanske børn gerne ville dele med hinanden, være flere om en bog fx, i modsætning til de amerikanske, der allerede som små har udviklet et stærkt ejendomsorienteret forhold til materialerne i skolen.

Undervisningen i Zambia var meget stærkt gruppeorienteret, i modsætning til undervisningen i Amerika, der meget satser på at individet skal lære og forstå(?). De afrikanske læreres autoritet var funktionel og ikke ødelæggende for miljøet i klasserne, de havde mere 'stil', som Leacock siger, og var på den måde bedre pædagoger eller deres mere 'uniforme' kolleger i N Y. (247-8)

Mangelen på undervisningsmateriale gør situationen mere kritisk i Afrika end i N Y, men L. slutter med at understrege vigtigheden af at undervisningsmaterialet tilpasses den konkrete virkelighed, og den virkelige virkelighed.

Leacocks påstand om at skolesystemet er ødelæggende for ungerne opdragelse understreges og bekræftes af Sioux- indianerantropologen See Medicine i dennes artikel fra 1976. Hun understreger heri den manglende sammenhæng mellem det, der indlæres i skolerne og indianernes aktuelle situation: skolerne styrker middelklasseverdier og er aldrig nået ud til de lavere økonomiske lag i det amerikanske samfund i sit forsøg på at rekonstruere og forklare virkeligheden.

En Lakotaindianer udtaler, at indianerne har opgivet at påvirke uddannelsessystemet gennem de officielle organer, BIA, og i stedet sætter de på LAKOTA STUDIES, hvor traditionelle værdier skal integreres i en meningsfuldt sammenhæng. (Medicine: 1976:290).

Det er altså vigtigt, at skolen betragtes som et socialt system. (290 ibid), i stedet for at betragte den som et isoleret uddannelsessystem, der er sideordnet socialiseringen i familien.

Det må være onlagt for antropologer at tage fat på, at påvise hvorledes 'fiasco'er' i uddannelsesprojekter måske hænger sammen med denne manglende kontinuitet i primær- og sekundærsoialisierungsstrukturerne. Men forståelsen af, hvorfor det ser sådan ud må naturligvis tage sit udgangspunkt i den neokoloniale situation, ligesom det er vigtigt at slå fast at en ændring i socialiseringsmønstre kun vil have effekt for de mere privilegerede sektorer, og at disse ændringer aldrig isoleret vil kunne ændre noget ved den situation, som er årsag til den forføjede socialisering.

1. Der er dog bands, der praktiserer pige-barnedrab, se for eksempel Pierre Clastres beskrivelse fra GUAYAKI indianerne. (Clastres 1974)
2. Meillassoux refererer til M. Augé 1969 og Bonnafé 1975, der har lavet nogle spændende analyser af matrilineære landbrugssamfund.
3. Men "udvekslingsbalancen kan 'ramle', derfor tages hyppigt andre midler til hjælp, som adoption af børn fra andre lineages, indfangning af børn og kvinder i krig - eller svage familier smides ud. (Meillassoux: 1975:76) og Bonté i La Pensée no 171, 1973
4. Det er denne tingliggørelse, som Engels har kaldt kvindekønnets verdenshistoriske nederlag.
5. Så længe overskudsproduktionen cirkulerer uden værdi i sig selv, som en slags gældsbevis (Meillassoux:1975:100) i forbindelse med udveksling af kvinder, er der ingen modsigelse mellem produktionen og de eldres kontrol over den: de kan oven i købet transformere en del af overskudsproduktionen til en brudepris, hvis ikke der er prestigegoder nok, og endelig kan brudepris udveksles med produktionsmidler i nød (se O'Laughlin p 313). Men bliver denne udvekslingsform institutionaliseret, begynder produkterne at antage varekarakter, og efterhånden vil magten befæste sig hos de, der kontrollerer produktionsmidlerne, fordi dette giver adgang til de væsentligste reproduktionsmidler, og basis for klassesamfundet er skabt:

"Everywhere the function of priesthoods and chiefly families to maintain tribal reciprocity and integrity conflicted with the institutionalization of the power implicit in the goods and services they had at their disposal. "Civilization" arose as the reciprocal exchanges of goods and services became transmute into exploitative consumption by a budding upper class and state apparatus." (Leacock:1971:54)
6. Tanken om ideologien som aktiv kraft har Reich udviklet i sit værk om fascismen:1933: Massenpsychologie des Fascismus. Zur Sexualökonomie der politischen Reaktion und zur proletarischen Sexualpolitik.
7. For Horner er dette, at manden er angst for og misundelig på kvinder et vigtigt punkt, fordi det er et ogør med Freuds påstand om penis-misundelsen. Hun forklarer på den ene side mandens undertrykkelse af

LITTERATURREFERENCER:

- kvinden som en kompensationsmekanisme overfor den oprindelige mindre-værdsfølelse og angst, dvs at mandens kulturelle overherredømme skulle have en psykologisk rod. På den anden side bliver mandens overherredømme forklaringen på, at kvinder får stemplet som den underlegne part, altså noget af en cirkelslutning. Kvindeundertrykkelsen forklares som mandens knægt af kvinden, som om den mandlige seksualitet ingen restriktioner var underkastet. Se iøvrigt Richards, A.B.:1976
8. Gutman har udledt nogle systematiske forskelle i mande-og kvindeegnets funktioneren gennem en undersøgelse af socialisering af drenge i "allocentriske" miljøer (hvor individet er en del af en større gruppe) over for piger i "autocentriske" miljøer (hvor individet er centrum). Kvindens egogrænser i det "autocentriske" miljø er mere fleksible (der er altså ikke tydelig adskillelse af ego og andre), mere nu-og-her-orienterede, mere subjektive. (Gutman,D.1965: "Women and the Conception of Ego-strength" i Merrill-Palmer Quarterly of Behaviour and Development,no 2.)
 9. ref. til Cohen,R.A. 1969: "Conceptual Styles, Culture Conflict, and nonverbal tests of Intelligence" i Am. Anthr. 71.
 - 9a. Juliet Mitchell har i sin bog Women's Estate på en meget bedre måde redegjort for denne identifikationsproces.
 10. Interessante artikler om matrifokalitet findes i Tanner:1974 og i Olwig:1976.
 11. Ref. til Lauter & Howie:1970: "How the School system is rigid for Failure" i New York Review of Books,18.june.
- AABY,P.S. & CHRISTENSEN,A. :
1976
Efterskrift til Engels: Familiens...
Upubliceret Stencil: København.
Culture and Socialization. i:
Hsu(ed): Psychological Anthropology.
Zum Verhältniss von Soziologie und
Psychologie. i: Aufsätze zur Gesellschaftstheorie und Methodologie.
Statut, Pouvoir et Richesses: relations
lignagères, relations de dépendance
et rapports de production dans la
société alladienne. I: Can. d'étud.Afr.
9,3 (35)
The Myth of Matriarchy: Why men Rule
in Primitive Society. I: Rosaldo &
Lamphere (ed): Women,Culture and
Society.
A Cross-Cultural Survey of Some Sex
Differences in Socialization. (ibid,p.23)
Relation of Child Training to Subsistence
Economy. Am.Anthr. 61
Det andet Køn.
Continuities and Discontinuities in
Cultural Conditioning. (ibid 5-18)
Den samfundsskabte virkelighed.
København.
Les Formes d'asservissement chez les
Kukuya d'Afrique centrale. i:
Meillassoux (ed): L'Esclavage en
Afrique précoloniale.
Om Kvindespørgsmålet under Kapitalismen
GMT
Family Structure and Sex-role Learning
by Children. i: Sociometri vol 21 no 1
Iroquois Women: An Ethnohistoric Note.
i: Reiter (ed): Towards an Anthropology
of Women.
Marx,Freud. i: Marxisme-Psykoanalyse.
Antologi. Rhodos
Being and Doing: A Cross-Cultural
Examination of the Socialization of
Males and Females. i: Gornick & Moran:
Women in Sexist Society.
- ABERLE,D.F.
1961
ADORNO,Th.W.
1955
AUGE, M.
1969
BAMBERGER, J.
1974
BARRY,H.,CHILD & BACON
1957
1959
BEAUVOIR,S. de
BENEDICT,R.
1938
BERGER,P. & LUCKMAN
1966
BONNAFE
1975
BRANDT,G. et al
1974
BRIM, O.G.
1958
BROWN,J.
1975
BRÜCKNER,P.
1974
CHODOROW,N.
1971

- CHODOROW, N.
1974
Family Structure and Feminine Personality. i: Rosaldo & Lamphere, op.cit.
- CLASTRES, P.
1974
La Société contre L'état.
Paris
- FIRESTONE, S.
1972
Kønnes Dialektik.
København.
- GARDANOV, V.K.
1976
Fosterage. i: Calhoun & Ianni: The Anthropological Study of Education.
- GOUGH, K.
1975
The Origin of the Family. i: Reiter (ed) op.cit.
- GÖTZSCHE, V.
1976
Historie og Socialisation. Fagtryk 44
Århus
- HAMMOND, P. & JABLOW, A.
1976
Women in the Cultures of the World.
Californien.
- HARRIS, M.
1968
The Rise of Anthropological Theory.
- HOLTER, H.
1973
Psykologiskt upprätthållande av könsrollerne. i: Könsroller och samhällsstruktur. Stockholm
- ILLICH, I.
1970
Deschooling Society.
New York
- JENSEN, I. et al
1975
Kritik af Lorenzers Socialisationsteori
Psyk. Inst. Århus.
- LEACOCK, E.
1970
Education, Socialization and "The Culture of Poverty". I: Rubinstein, A (ed): Schools against the Children: the Case for Community Control.
Introduction to Engels: Origin of the Family....
Class, Commodity, and the Status of Women. i: Women Cross-Culturally. Change and Challenge. Mouton.
- 1971
Education in Africa: Myths of "Modernization". i: Calhoun & Ianni op.cit
- 1975
Education in Africa: Myths of "Modernization". i: Calhoun & Ianni op.cit
- 1976
Education in Africa: Myths of "Modernization". i: Calhoun & Ianni op.cit
- LEAVITT, R.
1971
Women in Other Cultures. i: Gornick & Moran, op.cit.
- LYNN, D.B.
1962
Sex-role and Parental Identification.
- MAYER, Ph.
1970
Introduction. i: Mayer (ed): Socialization. ASA B.
- MAYER, Ph. & I.
Socialization by Peers: the Youth Organizations of the Red Khosa. i: Mayer, op.cit.
- MEAD, M.
1969
Kvinde og Mand.
København
- MEDICINE, B.
1976
"The Schooling Process": Some Lakota (Sioux) Views. i: Calhoun & Ianni (ed) op. cit.
- MEILLASSOUX, C.
1975
Femmes, Greniers et Capitaux.
Paris
- MILHOFFER, P.
1975
Familie og Klasse.
København.
- MITCHELL, J.
1974
Psychoanalysis and Feminism.
London
- O'Laughlin, B.
1974
Mediation of Contradiction: Why Men Women do not Eat Chicken. i: Rosaldo & Lamphere, op.cit.
- OLWIG, K.
1976
Den Caribiske Familie. Upubliceret
Stecil. København/IEA
- REICH, W.
1932
Der Einbruch der Sexualmoral.
Berlin.
- REITER, R.
1975
Introduction. i: Reiter (ed) op.cit
- RICHARDS, A.
1970
Socialization and Contemporary British Anthropology. i: Mayer (ed) op cit
- RICHARD, A.B.
1976
Kvindelitteratur og Kvindesituation; socialisering, offentlighed og æstetik.
- ROSALDO, M.Z.
1974
A Theoretical Overview. i: Rosaldo & Lamphere (ed) op cit
- ROSALDO, M.Z. & L. LAMPERE
1974
Introduction. i: Rosaldo & Lamphere (ed) op cit
- RUBIN, G.
1975
The Traffic in Women: Notes on the "Political Economy" of Sex. I: Reiter (ed) op cit.
- SACKS, K.
1974
Engels Revisited. i: Rosaldo & Lamphere (ed) op cit
- SCHWARZER, A.
1976
Den "lille forskel" og dens store følger. København.
- SHERLEY, R.W. & A.K. RONNEY
1964
Love Magic and Socialization Anxiety: A Cross-Cultural Study. Am.anth. 64
- SPENCER, P.
1970
The Function of Ritual in the Socialization of the Samburu Moran. I: Mayer (ed) op cit
- SVENSSON, I.
1973
Insikt genom Kontrast. Kultur och Biologi i Margerat Weads tidigare arbeten. Stockholm Univ.